

Forsknings temat **Människa - Hälsa - Samhälle**

Nr 1 2012

Glädje, tävling, motion och gemenskap

Högstadiesflickors
beskrivning av
idrott i Skåne nordost

Åsa Bringsén

KRISTIANSTAD UNIVERSITY PRESS

Förord

Ungdomsåren är en dramatisk men också problematisk fas i livet, då många flickor väljer att sluta med sitt idrottsliga engagemang och den fysiska aktiviteten minskar. Utifrån ett folkhälsoperspektiv är fysisk aktivitet mycket betydelsefull och det behövs därför initiativ för att högstadies flickor ska fortsätta vara fysiskt aktiva inom idrottsrörelsen. Skånes Idrottsförbund och åtta kommuner i nordöstra Skåne (Bromölla, Hässleholm, Hörby, Höör, Kristianstad, Osby, Perstorp och Östra Göinge kommun) initierade därför ett projekt, med fokus på högstadies flickors sysselsättning på fritiden generellt och uppfattningar om idrottsaktiviteter specifikt. Denna rapport är ett resultat av att Högskolan Kristianstad engagerades som samarbetspartner i projektet. Högskolan Kristianstad ansvarade för förstudiens genomförande och projektet som helhet finansierades av de deltagande kommunerna, Skånes Idrottsförbund, Region Skåne och Högskolan Kristianstad.

Många personer har på olika sätt medverkat till förstudiens genomförande och projektrapportens tillkomst. Ett stort tack till finansiärer, projektledare, representanter i projektets referensgrupp, övrig personal på Skånes idrottsförbund, personal i kommuner samt på skolor som skapade förutsättningar för arbetet som ligger bakom projektrapporten. Jag vill också rikta ett stort tack till Petra Andersson, Lina Ejlerthsson och Frida Arthursson Kjell, som gjort ett utmärkt arbete som projektassistenter. Sist men inte minst vill jag tacka alla de flickor som deltagit i studien och på ett så fantastiskt sätt bjudit på sina erfarenheter. Jag hoppas att projektrapporten skall fungera som inspiration och språngbräda för att olika aktörer medverkar till och möjliggör en mer målgruppsanpassad organisering av idrott för högstadies flickor i Skåne nordost. På så vis får fler högstadies flickor bättre tillgång till de hälsofrämjande processer som idrottslig aktivitet på olika sätt kan bidra till.

Kristianstad Mars 2012

Åsa Bringsén
Högskolan Kristianstad

Sammanfattning: Det finns flera positiva relationer mellan idrott, fysisk aktivitet, hälsa och välbefinnande men få svenska ungdomar når upp till den rekommenderade dagliga fysiska aktivitetsnivån. Initiativ behövs därför för att öka den fysiska aktivitetsnivån bland ungdomar både i skola och på fritiden. De flesta barn och ungdomar är aktiva i idrottsföreningar någon gång under sin uppväxt, men tonårspojkar är generellt sett mer idrottsligt aktiva än flickor i samma ålder. En bidragande orsak till detta anses vara att traditionell föreningsidrott i stor utsträckning präglas av manliga värderingar. Ungdomsåren är också en mer eller mindre problematisk fas i livet för många och högstadies flickor verkar vara de som är mest sårbara under denna period. Det behövs därför mer kunskap om högstadies flickors livssituation för att idrottsaktiviteter ska kunna organiseras så att fler högstadies flickor kan och vill hålla på med idrott.

Skånes Idrottsförbund och åtta kommuner i nordöstra Skåne initierade därför ett projekt, med fokus på högstadies flickors sysselsättning på fritiden generellt och uppfattningar om idrottsaktiviteter specifikt. Projektet inleddes våren 2011 med en förstudie, bestående av fokusgruppsintervjuer med högstadies flickor (13-16 år) i de deltagande kommunerna. Totalt genomfördes 34 fokusgruppsintervjuer och 244 högstadies flickor deltog i studien. Resultatet analyserades utifrån syftet att identifiera och utforska möjliga påverkansfaktorer till de deltagande flickornas idrottsliga aktivitetsmönster. På så vis skapades kunskap om och förutsättningar för målgruppsanpassad organisering av fritidsrelaterad idrottsaktivitet i Skåne nordost.

Resultatet visade att många olika påverkansfaktorer samverkade och tillsammans influerade högstadies flickors idrottsliga aktivitetsmönster på olika sätt. De identifierade påverkansfaktorerna kategoriserades och placerades i sex övergripande teman. Dessa kallades 1: Aktivitetsmotiverande effekter, 2: Tävlings, resultat och prestation, 3: Socialisation och socialt umgänge, 4: Tränare/Ledare, 5: Skola och idrott, 6: Bostadsort, aktivitetsutbud och transportmöjligheter.

På ett övergripande plan visade resultatet att föreningsidrott i Skåne nordost domineras av prestations- och resultatfokuserade tävlingsverksamheter och inte det folkhälsoperspektiv som både idrottsrörelsen och andra aktörer menar att föreningsidrott kan och bör ha. Olika aktörer har ansvarsområden som berör de identifierade påverkansfaktorerna och det är därför viktigt att flera aktörer samverkar för att skapa bättre förutsättningar för högstadies flickor att idrotta och motionera både på fritid och i skolan. Flickorna uttryckte olika önskemål och behov vilket innebär att kompletterande fritidsrelaterade idrottsverksamheter behöver skapas i samråd med olika grupperingar av högstadies flickor i olika orter och/eller kommuner.

De dominerande prestations- och resultatfokuserade tävlingsverksamheterna behöver kompletteras med idrottslig verksamhet med mer eller mindre tävlingsfokusering och/eller motionskaraktär. Kompletterande verksamheter behöver präglas av inkluderande processer, variation, lekfullhet, flexibilitet, spontanitet och frivillighet. Högstadies flickor är i behov av likvärdiga förutsättningar för idrottslig aktivitet som de jämnåriga pojkarna har och den manliga prägeln på föreningsidrott behöver kompletteras med ett kvinnligt perspektiv. Fler unga kvinnliga ledare behöver därför engageras och genusrelaterad utbildning av ledare kan bidra till en mer målgruppsanpassad idrottsverksamhet för högstadies flickor. Idrottsrörelsen är en lämplig organisatör av efterfrågade motionsaktiviteter för högstadies flickor. Det finns dock samband mellan motion, utseendefoku-

serad fysisk effekt, kropps- och viktfixering samt psykisk ohälsa. Därför betonas vikten av en fokusering på aktiviteter som i huvudsak motiveras av positiva upplevelser av socialt umgänge och aktivitetsglädje.

Bakgrund

Många svenska barn och ungdomar har erfarenhet av idrott och hela 85 % av svenska flickor i åldern 13-20 år har uppgett att de någon gång varit med i en idrottsförening (Trondman 2005). Föreningsidrott är därför en betydelsefull socialisationsmiljö för ungdomar generellt (Wagnsson 2010). Traditionell föreningsidrott har under lång tid dominerats och utformats av män och präglas därför också av manliga värderingar (Olofsson 1989). Det dominerande manliga perspektivet på idrott anses vara en bidragande orsak till att tonårsflickor idrottar i mindre omfattning än de jämnåriga pojkarna (Vilhjalmsson m fl 2003). Statistik från Skånes Idrottsförbund (2012) visade att flickor företrädde 39 %, av antalet deltagartillfällen med statligt lokalt aktivitetsstöd 2010, i Skåne så väl som Sverige totalt.

Idrott är fysisk aktivitet som vi utför för att kunna ha roligt, må bra och prestera mera (Riksidrottsförbundet 2007b). Tidigare forskning har visat att barns engagemang i fysisk aktivitet minskar anmärkningsvärt vid 12 års ålder (Telema och Yang 2000) och statistiken från Skånes idrottsförbund (2012) visade att antalet idrottsliga deltagartillfällen för flickor var 26 % färre bland flickor i åldern 13-16 jämfört med flickor i åldern 7-12 år. Äldre pojkar hade också färre deltagartillfällen men här var skillnaden istället 16 % (Skånes idrottsförbund 2012). Den senaste Folkhälsorapporten visade att endast 20% av Sveriges 11 åringar och 10% av 15 åringarna nådde upp till den rekommenderade dagliga fysiska aktivitetsnivån för barn (Socialstyrelsen 2009). Andelen inaktiva svenska elever i årskurs nio har också ökat och det var bland flickorna som ökningen var störst (Socialstyrelsen 2009). Flickor i femtonårsåldern har tyvärr visat sig dominera den negativa hälsostatistiken inom andra områden också. Nästan hälften av flickorna i denna åldersgrupp tyckte till exempel att de var för tjocka, psykisk ohälsa var vanligast bland dessa flickor och de hade lägst värden för självskattad hälsa jämfört med yngre barn, pojkar i samma ålder och ungdomar i samma ålder från andra länder (Socialstyrelsen 2009).

Många aktörer lyfter fram positiva relationer mellan idrott, fysisk aktivitet, hälsa och välbefinnande (Riksidrottsförbundet 2007b, Socialdepartementet 2002, Sollerhed 2006, Statens folkhälsoinstitut 2012). Det övergripande målet, för det folkhälsovetenskapliga målområdet fysisk aktivitet, är därför att den fysiska rörelsen ska öka i befolkningen generellt och att aktivitet bland barn och ungdomar är speciellt viktigt att stimulera både i skola och på fritiden (Socialdepartementet 2002).

Ungdomsåren präglas av mer eller mindre dramatiska förändringar av självbild och identitet (Johansson 1994) och flickorna verkar vara de som är mest sårbara under denna period. Ungdomarnas egen identitetsuppfattning sviktar samtidigt som de, enligt Johansson (1994) orienterar sig i ett samhälle där sociala och kulturella indikatorer ständigt förändras. Lindblad och Lindgren (2010) menar att den oroande ökningen av ohälsa bland svenska barn och ungdomar är tecken på det svenska välfärdssamhällets biverkningar. Ungdomars tillvaro präglas av dubbla budskap där till exempel individfixering, frihet och kraft för självförverkligande motverkas av välfärdsapaterns förlamande ansvarsförskjutning från individ till samhälle. Frihet att "individuellt" skapa och kravet att presentera en egen identitet kan relateras till friheten att förnedra andra och en stresspanik som riskerar att sänka självförtroendet hos många unga (Lindblad och Lindgren 2010).

Ökade krav på självpresentation och fokuseringen på en perfekt kropp sätter också stor press på ungdomar (Johansson 1994) och studier har visat samband mellan ett smalt kroppsideal och flickors upplevelse av oro och ångest (Westerstahl m fl 2003). Ungdomsåren för flickor karaktäriseras

också av ett sökande och en önskan om att bryta upp och bli självständig (Gunnarsson 1994). Gunnarsson (1994) beskrev till exempel hur flickor på landsbygden lockades av stadslivet, utbildning, egen bostad, nya människor, att roa sig, pröva nya saker och slippa vuxeninsynen. Staden verkade vara både skrämmande och lockande med sin anonymitet och möjlighet för flickorna att prova på nya roller (Gunnarsson 1994). Tidigare forskning har också visat att graden av engagemang för idrottslig aktivitet och talangutveckling i stor utsträckning etableras under ungdomsåren och att många då väljer att minska eller sluta med sitt idrottsliga engagemang (Csikszentmihalyi, Rathunde och Whalen 1993).

Sammanfattningsvis så är ungdomsåren en problematisk fas i livet då många flickor har det jobbigt på olika sätt och också väljer att sluta med sitt idrottsliga engagemang. Utifrån ett folkhälsooperativt perspektiv är fysisk aktivitet mycket betydelsefull och det behövs initiativ för att flickor ska stanna kvar i idrotten under ungdomsåren och in i vuxenlivet. Det behövs mer kunskap om tonårsflickors livssituation för att skapa möjligheter för idrottslig aktivering de problematiska ungdomsåren till trots.

Forskningssammanhang och metod

Projektbeskrivning

Skånes Idrottsförbund och åtta kommuner i nordöstra Skåne (Bromölla, Hässleholm, Hörby, Höör, Kristianstad, Osby, Perstorp och Östra Göinge kommun) uppmärksammade under hösten 2010 en oroande minskning av högstadiesflickors deltagartillfällen inom föreningsidrotten. En referensgrupp med representanter från kommunerna, Skånes Idrottsförbund och Högskolan Kristianstad kom överens om att starta ett projekt, med fokus på högstadiesflickors sysselsättning på fritiden generellt och uppfattningar om idrottsaktiviteter specifikt. Syftet med projektet var att undersöka möjligheterna för en föreningsrelaterad idrottsverksamhet som var anpassad efter målgruppens önskemål och behov. Projektet inleddes våren 2011 med en förstudie, bestående av fokusgruppsintervjuer med högstadiesflickor (13-16 år) i de deltagande kommunerna. Förstudiens resultat användes som grund för uppstarten av fyra målgruppsanpassade aktivitetsinitiativ under hösten 2011. Resultatet av dessa initiativ presenteras i en separat delrapport. Högskolan Kristianstad ansvarade för förstudiens genomförande och projektet som helhet finansierades av de deltagande kommunerna, Skånes Idrottsförbund, Region Skåne och Högskolan Kristianstad.

Metod

Projektets kvalitativa förstudie fokuserade på högstadiesflickors upplevelser, erfarenheter och uppfattningar om fritidssysselsättning generellt och bestod av åtta delstudier med varierande antal fokusgruppsintervjuer. Fokusgruppsintervjuerna utfördes mellan april 2011 och februari 2012. Varje deltagande kommun utgjorde en delstudie och fokusgruppsintervjuerna implementerades med hjälp av kommunernas representanter i projektets referensgrupp, intressenter ute i kommunerna samt samarbete med olika högstadieskolor. Berörda flickor informerades muntligt om studien och projektet som helhet. Därefter genomfördes ett urval av deltagare bland de flickor som var villiga att delta. De flickor som blev utvalda fick också skriftlig information om studien och lämnade ett skriftligt samtycke till att delta. När flickorna var yngre än 15 år inhämtades också skriftligt informerat samtycke från föräldrarna. Oftast genomfördes intervjuerna på skolorna under skoltid. Tre av intervjuerna genomfördes dock på skolan direkt efter att flickorna slutade skolan för dagen. Totalt deltog 244 flickor fördelat på 34 fokusgruppsintervjuer. Antalet intervjuer och medverkande flickor varierade delstudierna emellan. Denna variation var bland annat beroende på när delstudien genomfördes inom ramen för förstudien som helhet. Ju tidigare delstudien implementerades desto fler intervjuer genomfördes. Efterhand som resultatet från delstudiernas intervjuer kunde relateras till tidigare delstudiers resultat genomfördes färre antal intervjuer/delstudie. Antal intervjuer influerades också av kommunernas storlek, antal skolor i kommunen samt planerings- och genomförande fasernas sätt att fungera i samarbetet med kommuner och skolor. Antalet flickor i varje intervju påverkades också av hur många som var villiga att delta och sedan också hade möjlighet att delta när intervjuerna genomfördes. Information om deltagandet i de olika delstudierna och förstudien totalt återfinns i tabell 1.

	Höör	Hörby	Kristianstad	Pers- torp	Östra Gö- inge	Bro- möl- la	Häss- le- holm	Osby	To- talt
Antal skolor	2	2	3	1	2	2	2	2	16
Antal inter- vjuer	7	4	7	3	4	4	3	2	34
Antal flickor	38	24	56	18	30	38	26	14	244

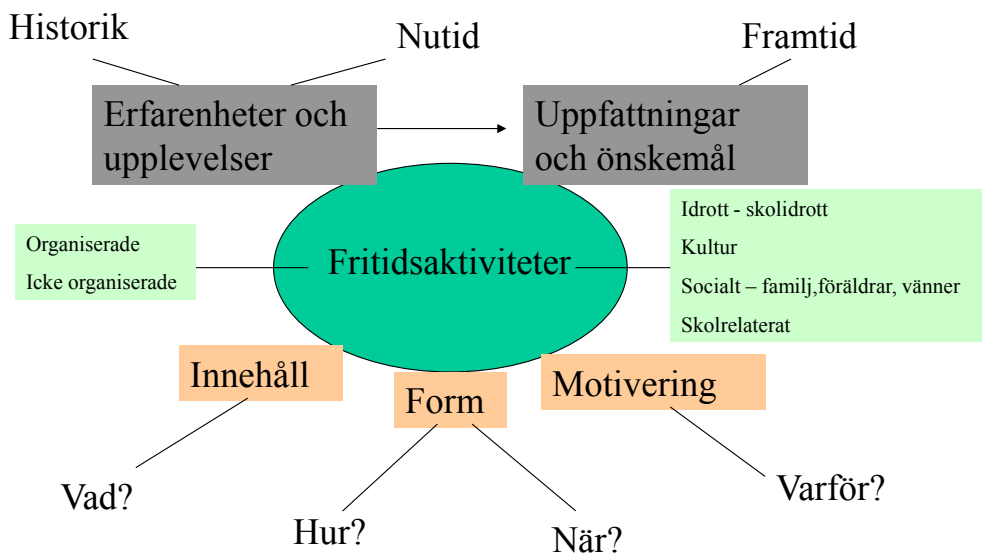
Tabell 1. Beskrivning av deltagandet i de åtta delstudierna och förstudien som helhet.

I de flesta kommuner har flickor från årskurs sju, åtta och nio deltagit i intervjuerna men i de sista två kommunerna intervjuades enbart flickor i årskurs åtta. Antalet medverkande flickor i varje intervju varierade mellan fyra till tolv flickor. De flesta intervjuer bestod av flickor från en årskurs men vid en del tillfällen medverkade flickor från två angränsade årskurser i samma intervju.

Ansvarig forskare (ÅB) och tre studenter från det folkhälsovetenskapliga programmet vid Högskolan Kristianstad agerade moderatorer i samband med fokusgruppsintervjuerna. Studenterna gjorde sin verksamhetsförlagda utbildning inom ramen för projektet och fick kontinuerlig handledning av ansvarig forskare i samband med förstudien. Under förstudiens tre första delstudier turades moderatorerna om att också sitta med som bisittare. Bisittaren förde anteckningar och gav moderatorn återkoppling efter varje intervju. Moderatorerna använde en semistrukturerad intervjuguide som stöd för samtalen med de deltagande flickorna.

Intervjuguiden (se Figur 1) fungerade som stödjande ram för intervjuerna men användes inte som en checklista över saker som skulle behandlas i varje intervju. Innehållet i olika intervjuer varierade därför beroende på vilka områden som de deltagande flickorna och moderator fokuserade på. Resultatets omfattning skiftade också mellan de olika intervjuerna. Detta berodde delvis på hur mycket av skoltiden som intervjuerna fick ta i anspråk, vilket varierade mellan 30-60 min. Omfånget påverkades även av vilka erfarenheter de deltagande flickorna hade, samt hur samtalsbenägna de var i intervjusituationerna.

Intervjuerna dokumenterades med hjälp av ljudinspelning. Moderatorerna lyssnade på ljudinspelningen efter varje intervju och gjorde då också en skriftlig sammanfattning av intervjuens innehåll. Ljudinspelningar och skriftliga sammanfattningar användes sedan som grund för kommunspecifika sammanfattande resultatrapporter som sammanställdes av ansvarig forskare. I denna rapport presenteras ett sammantaget resultat från alla förstudiens åtta delstudier. Resultatet om fritidssysselsättning som helhet analyserades i denna fas med ett starkare fokus på fritidsrelaterad idrott. Syftet var att identifiera och utforska möjliga påverkansfaktorer till de deltagande flickornas idrottsliga aktivitetsmönster. På så vis skapades förutsättningar för målgruppsanpassad organisering av fritidsrelaterad idrottsaktivitet med tillhörande förväntan om ett ökat antal idrottsligt aktiva flickor i åldern 13-16 år.

Figur 1. Intervjuguide

Resultat

Analysen resulterade i att de identifierade idrottsliga påverkansfaktorerna delades in i sex övergripande teman (se Figur 2), vilka också användes som rubriker i rapportens resultatavsnitt. Som inledning presenteras dock en kortare resultatgenererad beskrivning av begreppet idrott och flickornas idrottsliga erfarenheter. I det följande förevisas sedan de identifierade påverkansfaktorerna, med tillhörande teoretiska och forskningsrelaterade kopplingar och förtydligande citatliknande textavsnitt. Citat och samtalssekvenser från intervjuerna har här använts som utgångspunkt för textavsnitten, men de har till viss del omarbetats så att ingen av de deltagande flickorna skulle känna sig utpekade. Moderatorns medverkan i vissa samtalssekvenser har synliggjorts med ett inledande M-. I varje tema finns det underliggande kategorier av påverkansfaktorer. Kategorierna har markerats med fet stil i resultatavsnittet och återfinns ibland som underrubriker och ibland löpande i texten. Avslutningsvis presenteras slutsatser med fokus på skapandet av målgruppsanpassad organisering av fritidsrelaterad idrott.

Figur 2. Resultat. Temaindelning av identifierade påverkansfaktorer, som samverkar på olika sätt. De tre ellipserna åskådliggör att faktorerna på olika sätt kan relateras till individ-, grupp- och samhällsnivå.

Idrott

Begreppet idrott är mångfacetterat och har vuxit fram inom ramen för samhällets organisering under lång tid (SOU 2008:59). När flickorna samtalar om idrott på fritiden skildrade de oftast föreningsrelaterad idrottsverksamhet med tävlingsinslag. Denna typ av verksamhet var självklart idrott för de flesta deltagande flickorna. I samband med en del intervjuer ifrågasattes och diskuterades dock innehållet i begreppet idrott. Detta förekom till exempel i anslutning till samtalssekvenser om flickornas erfarenheter av organiserade och regelbundet återkommande "idrottsliga" aktiviteter utan tävlingsinslag. Denna typ av aktiviteter fanns till exempel representerad inom ramen för aktivitetsutbudet på fritidsgårdar, den ungdomsanpassade verksamheten som olika kyrkor bedrev i en del kommuner, vissa fritidsaktiviteter med djur (oftast hund och häst) och till exempel olika dansverksamheter. De deltagande flickorna hade därmed en starkare koppling mellan be-

greppet idrott och tävling än vad till exempel Riksidrottsförbundet har. Idrott är fysisk aktivitet som vi utför för att kunna ha roligt, må bra och prestera mera. Idrott består av träning och lek, tävling och uppvisning (Riksidrottsförbundet 2007a). I många intervjuer kom flickorna också in på fritidsaktiviteter av motionskaraktär. Det kunde då handla om organiserade aktiviteter som styrketräning och annan gym- eller fitness verksamhet, men även om icke organiserade aktiviteter som promenader, jogging och simning. Flickornas förhållningssätt till och upplevelse av de olika aktivitetskaraktärerna motion, idrottslig aktivitet utan tävlingsinslag och tävlingsidrott skiljde sig ofta åt i resultatet som helhet.

Det fanns flickor som efterfrågade ett tävlingsmoment i en del av de icke tävlingsfokuserade organiserade idrottsliga aktiviteterna. Andra flickor uppskattade denna typ av verksamhet just för att det inte fanns något tävlingsmoment. Det fanns också en hel del flickor som efterfrågade ett större utbud av organiserad idrottslig verksamhet utan tävlingsinslag. Ibland förlades denna typ av verksamhet inom ramen för befintliga idrottsföreningar men ibland placerades den som en separat verksamhet med mer fokus på sociala aspekter. De deltagande flickorna hade betydligt mindre erfarenhet av organiserade ”idrottsliga” aktiviteter utan tävlingsinslag och motionsaktiviteter, jämfört med deras samlade erfarenhet av tävlingsidrott.

Idrott är en av de vanligaste fritidssysselsättningarna bland svenska barn och Ungdomsstyrelsens studie visade att 85 % av svenska flickor (13-20 år) någon gång varit med i en idrottsförening (Trondman 2005). En stor majoritet av de deltagande flickorna hade erfarenhet av föreningsrelaterad idrottsverksamhet med tävlingsinslag. Många hade också provat på flera olika tävlingsidrotter under sin uppväxt och flickornas sammantagna erfarenheter hade därmed koppling till en mängd olika tävlingsidrotter. En hel del av de deltagande flickorna var fortfarande aktiva med tävlingsidrott men det var ungefär lika många som hade slutat med tävlingsidrott efterhand som de blivit äldre. Några av de flickor som slutat med tävlingsidrott hade istället börjat med idrottsliga aktiviteter utan tävlingsinslag eller motionsaktiviteter.

Aktivitetsmotiverande effekter

Resultatet visade att de deltagande flickorna ofta motiverades till idrottslig aktivitet av de tre effekterrelaterade motivationsfaktorerna **utseendefokuserad fysisk effekt, aktivitetsglädje och prestationsrelaterad fysisk kapacitet**. De tre effektkategorierna samverkade ofta på olika sätt men det var vanligt att flickornas fokusering dominerades av någon utav dem. När de deltagande flickorna samtalade om individstyrda och till viss del organiserade motionsaktiviteter var den dominerande motiveringen till aktivitet oftast relaterad till **utseendefokuserad fysisk effekt**.

Nu när jag slutat med idrott så brukar jag jogga eller promenera ibland.

M- Varför gör du det?

Ja alltså, man vill ju inte bli en tjockis

Motivation till motion av fysisk effekt mot tjockhet kan relateras till ett patogent perspektiv på hälsa och folkhälsoarbete, vilket innebär fokus på förebyggande insatser mot sjukdom och ohälsa (Pellmer och Wramner 2007). Patogenes dominerar folkhälsoområdet generellt och förebyggande insatser mot övervikt bland barn och ungdomar har hög prioritet, eftersom andelen överviktiga barn har fördubblats under de senaste 20 åren (Socialstyrelsen 2009). Flickornas fokusering på utseende och vikt kan dock också relateras till en oroande ökning av psykisk ohälsa bland flickor i högstadiet (Socialstyrelsen 2009). Ett smalt kroppsideal har till exempel relaterats till flickors

upplevelse av oro och ångest i samband med idrott i skolan (Westerståhl m fl 2003).

Tävlingsidrott och en del andra idrottsliga aktiviteter utan tävlingsinslag fungerade istället som hobbyverksamhet för många av de deltagande flickorna. Deras engagemang var då i huvudsak intressedrivet och fokuserade på **glädjen**, som ett resultat av själva aktivitetsutförandet.

Jag håller på med fotboll för att det är kul. Man blir glad av det och det är mitt intresse liksom.

Sysselsättning med fokus på hobbyverksamhet karaktäriserades alltså av en inre motivation som utgick från utövarnas upplevelse av positiva känslor. Positiva upplevelser och känslor har visat sig ha flera avgörande effekter på hälsa generellt (Fredrikson och Losada 2005, Fredrikson och Joiner 2002) och idrott specifikt har till exempel visat sig ha samband med känslomässigt välbefinnande (Steptoe och Butler 1996). Positiva upplevelser och känslor kan relateras till främjandet av hälsa utifrån ett salutogent perspektiv (Bringsén, Andersson och Ejlerstsson 2009, Fredrikson 1998). Salutogenes fokuserar på positiva hälsoaspekter utan fokus på sjukdom (Antonovsky 1987, Bauer, Davies och Pelikan 2006). Förutom glädje gav flickorna uttryck för att idrottslig aktivitet resulterade i att de kände sig pigga och fick dem att må bra på ett allmänt plan.

Konståkningen är ju det bästa jag vet och jag tränar ju ofta. Träningen gör mig pigg och glad. Den får mig att må bra helt enkelt. Jag behöver ju inte tänka på att hålla mig i form. Det får jag kanske göra när jag blir äldre men nu behövs det i alla fall inte.

Det fanns intervjudeltagare som var mer tävlingsinriktade än andra. För dessa flickor fanns ofta aktivitetsglädje också med som motivationsfaktor för idrottsutövning. Resultatet visade dock att dessa flickor också sporrades av att utveckla en **idrottslig och ofta fysisk kapacitet**, som kunde relateras till att vara duktig och nå resultatmässig framgång.

Jag tycker ju om att träna hårt och pressa mig själv. Den sköna känslan kommer ju ofta efter träningen, när man känner att man fungerat och gjort bra ifrån sig, liksom.

De tävlingsinriktade flickorna verkade alltså ha en inre motivation med fokus på att utmana sig själva. Inre motivation kan kopplas till flow, vilket är ett ultimatum tillstånd då en individ upplever lycka, motivation och kognitiv prestationsförmåga, på grund av att den individuella kompetensen matchar utmaningen i en specifik situation (Csikszentmihalyi 1997).

Tävling, resultat och prestation

Tävlingsidrottens karaktär

Resultatet visade att prestations- och resultatfokusering var vanligt förekommande inom tävlingsidrott generellt och att det blev mer vanligt efterhand som de aktiva blev äldre. Prestations- och resultatfokusering var ofta förklaringen till att träningarna blev fler och längre, tävlandet mer frekvent, resor till och från olika idrottsevenemang blev mer tidskrävande och träningen mer ”seriös” efterhand som flickorna blev äldre.

Nu är vi ju många som vill satsa på handbollen och då funkar det ju inte med en massa flams och trams. Man måste ju bruka allvar på träningen.

Ja det är ju mycket mera allvar nu. Vi tränar ju oftare och matcherna är viktigare. Det är kul nu när det går bra.

Karaktären på föreningsrelaterad idrottslig tävlingsverksamhet kunde vara mer eller mindre pre-

stations- och resultatfokuserad, enligt de deltagande flickornas erfarenheter. Resultatet visade att det kunde vara olika karaktär på den idrottsliga verksamheten beroende på vilken förening flickorna var aktiva i. En fotbollsförening i en av de deltagande kommunerna tog till exempel alltid ut det bästa laget till helgens match, medan en annan förening istället lät alla aktiva flickor turas om att spela. De flickor som var tävlingsinriktade verkade föredra en föreningsverksamhet där de bästa spelarna var de som togs ut till match. Mindre tävlingsorienterade flickor förespråkade istället ofta att alla skulle få vara med och spela. Resultatet visade dock på blandade känslor i relation till negativa tävlingsrelaterade konsekvenser av den mindre resultatfokuserade verksamhetsstrategin.

Jag tycker egentligen att det är bra att alla får vara med och spela, men det är ju klart inte heller kul att alltid förlora. Det gör vi ju ofta eftersom de andra föreningarna alltid toppar laget.

Det kunde också vara så att graden av prestations- och resultatfokusering varierade mellan olika åldersgruppers verksamhet inom en och samma förening. Aktiva flickor i en åldersgrupp beskrev till exempel en lekfull verksamhet, mycket skratt och ledare som fokuserade på träning som ett roligt socialt sammanhang. De äldre aktiva flickorna i samma förening beskrev istället en starkt prestations- och resultatpräglad satsning, med mycket seriös verksamhet där till exempel skratt inte tolererades i samband med träning. Intressant var att de aktiva flickorna i båda åldersgrupperna var tillfreds med den verksamhetskaraktär som de var aktiva i. De gav också uttryck för att de inte hade trivts i den andra åldersgruppens verksamhet. De äldre flickorna i detta sammanhang verkade vara mer tävlingsinriktade än flickorna i den yngre åldersgruppen. Den varierande graden av prestations- och resultatfokusering beror förmodligen på att idrottsverksamheter formas av de människor som väljer att engagera sig i den lokala verksamheten. Idrottsrörelsen drivs i stor omfattning av frivilligt arbete (Riksidrottsförbundet 2007b) och organisationer konstrueras generellt genom komplexa processer av mellanmänniskliga relationer och kommunikation (Augustinsson 2006). Prestations- och resultatfokusering kunde relateras till ett övergripande idrottsligt sammanhang bestående av till exempel föreningar, ledare, aktiva flickor och deras föräldrar.

Tävlingsidrottens inkluderande och exkluderande processer

Den prestations- och resultatfokuserade tävlingsidrotten passade de deltagande tävlingsinriktade flickorna bra, eftersom de tyckte om att utmana och pressa sig själva både mentalt och fysiskt. En del av dessa flickor ansåg att de fick ett starkare självförtroende av att prestera bra och vinna över andra när de utövade sin idrott. För de tävlingsinriktade flickorna var det alltså viktigt att utvecklas och bli duktiga inom ramen för sin idrottsutövning, men en hög prestationsnivå kunde också vara ett hinder för andra flickor att börja med tävlingsidrott i äldre åldrar. Oerfarna flickor kände ibland att de inte var tillräckligt duktiga, för att börja i en grupp som bestod av flickor som tränat längre och därmed också betraktades vara duktigare.

Jag skulle egentligen vilja testa volleyboll. Det verkar kul.

M- varför gör du inte det då?

Nej men de som redan spelar har ju gjort det länge. Jag skulle ju aldrig hänga med i deras spel liksom.

Tidigare forskning har visat att idrott ofta är resultat- och prestationsorienterad (Londos 2010) och graden av engagemang för talangutveckling etableras i stor utsträckning under ungdomsåren (Csikszentmihalyi, Rathunde och Whalen 1993). För de deltagare som höll på med flera idrotter eller idrottsgrenar blev det naturligt att begränsa sig och fokusera på någon idrott eller idrottsgren efterhand som prestationskraven ökade.

Inom friidrotten tränar vi ju mycket mer nu än vad vi gjorde tidigare.

M- Har detta fått några konsekvenser för er som håller på?

Ja det blir ju naturligt att vi väljer en eller ett par specialgrenar.

Ja eller så slutar man.

I de sammanhang där förväntningarna/kravet på resultatorienterad prestation var högt verkade det vara vanligt att flickor som var mindre tävlingsinriktade slutade efterhand. Orsakerna till detta kunde på olika sätt relateras till prestations- och resultatfokusering, vilket tidigare forskning också åskådliggjorde (Olofsson 1989). Vissa av de deltagande flickorna slutade för att träningen blev mindre lekfull och mer seriös. Andra slutade därför att idrottandet tog för mycket tid. Talangfokuserad idrottsforskning visade att endast några, av de talangfulla ungdomarna, valde att satsa på sin idrott och att övriga bestämde sig för ett mindre kravfyllt idrottsligt sammanhang eller valde att sluta med idrott (Csikszentmihalyi, Rathunde och Whalen 1993). De flickor som hade slutat med tävlingsidrott beskrev ofta hur de hamnade i konflikt mellan olika intresseområden i livet som helhet. Resultatet visade att högstadietiden ofta innebar att skola, idrott, relationer och intressen i övrigt sammantaget tog för mycket av flickornas fritid i anspråk. En del flickor slutade då med idrott eftersom de inte var villiga och/eller kunde satsa det engagemang och den tid, som de upplevde behövdes för att de skulle leva upp till de idrottsliga prestationsförväntningar som fanns.

Jag kände att det blev alldeles för mycket och tog för mycket tid.

M- Kunde du inte fortsätta fast träna mindre, om du nu ändå fortfarande tyckte att det var kul?

Nej det skulle inte funka. De andra tränar ju då mer och om jag då är med så blir ju laget sämre liksom.

Det fanns alltså flickor som slutade med idrott av lojalitet mot lagets förutsättningar att prestera bra tävlingsresultat. Resultatet tyder här på att den prestations- och resultatfokuserade idrottsverksamheterna kan motverka idrottsrörelsens strategiska plan för folkhälsoarbete (Riksidrottsförbundet 2007b). Resultatet visade nämligen också att många avhopp kunde resultera i att idrottsverksamheter lades ner. Detta relaterades oftare till lagidrottsföreningar på mindre orter. Lagidrottsföreningarna verkade organisera sin verksamhet utifrån idrottens tävlingsform, vilket resulterade i att lag lades ner när antalet aktiva inte längre motsvarade behovet av spelare för att ha ett lag i seriespel.

Vi hade ju ett eget lag tidigare men det lades ner.

M- Varför det?

Det var ju ganska många som slutade och då var vi inte längre tillräckligt många för ett 11mannalag.

M- Hur kändes det?

Det var jättetråkigt. Det spelar väl ingen roll om vi spelar serie eller ej. Vi hade ju kul tillsammans och kunde ju ha fortsatt med träningen ändå. Nu har vi ju inget att göra ju.

Intervjudeltagare gav uttryck för att stigande ålder medförde en sämre förmåga att utföra bra idrottsliga prestationer generellt. Därför var det naturligt att hålla på med tävlingsidrott som barn, ungdom och ung vuxen. Av den orsaken var det också naturligt att flickor efterhand som de blev äldre slutade med tävlingsidrott. Många barns engagemang i idrott och fysisk aktivitet minskar också anmärkningsvärt efter 12 års ålder (Skånes idrottsförbund 2012, Telema och Yang 2000). I enlighet med tidigare forskning (Westerstahl m fl 2003) så visade resultatet att en del av de som

slutade med idrott övergick till att sysselsätta sig med motionsaktiviteter.

Jag kommer nog att hålla på med idrott ganska länge. Eller i alla fall så länge som jag håller måttet och hänger med liksom.

M- Hur menar du då?

Jo när man blir äldre så har man ju inte samma kapacitet längre och man blir mer långsam och så. Då är det ju inte roligt heller längre.

M- Kommer du att göra något annat då, tror du?

Ja då kommer jag nog att börja motionera istället. Jag tycker ju om att röra på mig och man vill ju ändå hålla sig i form.

I många sammanhang lyfts de positiva effekterna av fysisk aktivitet fram oberoende av aktivitets-typ och bakomliggande motivering till aktivitet (Riksidrottsförbundet 2007b, Socialdepartementet 2002, Statens folkhälsoinstitut 2012). Tolkningen av resultatet blir då att övergången från idrott till motion är bra, eftersom inaktivitet är negativt utifrån ett folkhälsoperspektiv (Socialdepartementet 2002, Statens folkhälsoinstitut 2012) och flickorna fortsätter vara fysiskt aktiva. Det kan dock finnas en risk för att detta aktivitetsutbyte också bidrar till en ökad risk för psykisk ohälsa. En del av flickorna ersätter positiva upplevelser av en glädjefokuserad intressedriven hobbyverksamhet med en aktivering som istället motiveras med utseenderelaterad fysisk effekt för att förebygga viktuppgång. Tidigare forskning har ju visat samband mellan det smala kroppsidealet, viktfixering, stresspanik och ökad risk för psykisk ohälsa (Johansson 1994, Lindblad och Lindgren 2010, Socialstyrelsen 2009, Westerståhl m fl 2003).

Socialisation och socialt umgänge Idrott, socialisation och status

De flesta deltagande flickor, som var eller hade varit idrottsligt aktiva, började idrotta i 5-7 års ålder. Flickorna beskrev hur de hade börjat med diverse olika idrottsaktiviteter på grund av att kompisar, syskon och föräldrar stimulerade detta på olika sätt. En stor majoritet av svenska flickor och pojkar har erfarenhet av att vara medlemmar i en idrottsförening (Trondman 2005). Studiens resultat visade att idrottslig aktivitet var socialt accepterat, ibland högt värderat och i vissa fall även en självklarhet i många av de deltagande flickornas sociala uppväxtsammanhang.

Jag och en kompis började med gymnastik när vi var fem.

M- Kommer du ihåg varför du började?

Ja min storasyster tränade redan och ja det var liksom självklart att man skulle hålla på med gymnastik, fotboll eller nåt. Det gjorde ju alla.

På ett tidigt stadium motiverades alltså flickor till idrott genom både primär och sekundär socialisering, så som socialisationsprocessen beskrivs av till exempel Jarvis (1992). Föräldrar har i tidigare forskningssammanhang visat att de stimulerar barnen till idrottslig aktivitet på grund av att det är bra för barnens hälsa, det är socialt, de lär sig ta ansvar och håller dem borta från trubbel (Karp 2004). Wagnsson (2010) menar dock att idrottens positiva kraft som socialisationsmiljö är relativt överdriven, men han anser också att föreningsidrotten är en resurs med stor potential att verka som en starkare positiv socialisationsarena. En förutsättning för detta är dock att det dominerande resultatorienterade klimatet balanseras med ett mer uppgiftsorienterat klimat (Wagnsson 2010).

Resultatet tyder på att flickor i hög grad socialiseras till idrotten i unga år och från idrotten när de

blir äldre. Det verkade till exempel vara lika naturligt, för många av de deltagande flickorna, att flickor slutade med idrott när de kom upp i högstadieålder som det var att unga flickor började med idrott i tidig skolålder.

Det är väl inget konstigt att man slutar med idrott nu. Det är det ju många som gör. Nu finns det ju annat som man hellre gör liksom, å skolan tar ju mycket mera tid med läxor å så.

Ibland visade resultatet att olika fritidsaktiviteter generellt hade olika status och det kunde vara svårt att vara aktiv med någon sysselsättning som hade låg status bland kompisarna.

Jo men de vanliga idrotterna är det ju ingen som tycker något om precis. Sen finns det ju andra mer ovanliga saker som folk gör. En del av detta är ju coolt liksom, men annat kan ju andra tycka är lite töntigt.

Ja å det är ju inte lätt att fortsätta med sånt som andra tycker är töntigt. De kan ju få en del taskiga kommentarer å så ju.

Kompisar och idrott

Att börja med tävlingsidrott tidigt verkade vara en förutsättning för att flickorna skulle vara aktiva med tävlingsidrott när de sedan gick i högstadiet. Flickorna ansåg nämligen att det var svårt att komma in i en grupp där flickorna umgåtts länge, inom ramen för sin tävlingsidrott.

Jamen det går ju inte att komma ny in i det gänget ju. Där känner ju alla redan varandra och då hamnar man ju utanför.

Fortsatt idrottslig aktivitet på fritiden relaterades också till sociala drivkrafter. Många av intervju-deltagarna beskrev hur de stimulerades till fortsatt idrottsutövning, eftersom de till exempel träffade kompisar och hade positiva upplevelser av socialt umgänge i samband med idrottsaktiviteterna. Kompisar har tidigare också visat sig vara speciellt viktiga för ungdomars fritidsrelaterade idrottsliga engagemang (Csikszentmihalyi, Rathunde och Whalen 1993). En del flickor hade sociala aspekter som huvudmotiv till idrottsaktivitet och i dessa situationer hade övriga motivationsfaktorer en underordnad betydelse.

Kompisarna betyder ju mycket. Det blir ju ett tillfälle att träffas och att ja, göra något samtidigt.

De tävlingsinriktade flickorna fokuserade ofta mindre på de idrottsrelaterade sociala aspekterna. På ett sätt blev dock det sociala sammanhanget viktigare för dem ju äldre de blev, vilket också bekräftas av tidigare forskning (Patrick m fl 1999). Ju mer tid flickorna la ner på sin tävlingsidrott, desto mindre fritid hade de att träffa kompisar i övrigt.

Jag träffar ju kompisarna när jag är på träningen å så.

Ja men på helgerna kan du väl ändå träffa kompisar utanför träningen.

Nej men då är det ju ofta tävling och ja det är läxor och nu finns det liksom oftast inte någon tid över. Tidigare bann jag ju med det också men inte nu.

Nej då fattar inte jag hur du står ut.

Jo men jag håller ju på för att det går bra, är kul och så träffar jag ju kompisar samtidigt liksom.

Trötthet och handlingsförlamning

Flickorna påverkades i stor utsträckning av sina kompisar och ibland kom det fram en allmän

känsla av trötthet, som präglade en del flickors umgängeskretsar och inaktivitetsmönster.

Jo men det finns ju egentligen en hel del att göra men vi gör ju ändå ingenting.

Vi är ju mycket tröttare nu när vi blivit äldre å det blir inte att vi tar tag i något. Man orkar ju liksom inte ta tag i saken själv heller. Jag kan ju ibland få ångest liksom när jag tänker på hur lite jag egentligen gör. Jag vill ju egentligen göra något men det blir liksom ändå inte.

Trötthetskänsla och oförmåga att ta tag i saker kan relateras till den samhälleliga välfärdsapati och individfixering som Lindblad och Lindgren (2010) anser vara några av välfärdsstatens biverkningar. Flickorna gav också uttryck för att de gärna ville ha mycket olika aktivitetsalternativ att välja på, men det var ändå inte säkert att de hade deltagit om det startats en verksamhet som de tyckte var bra.

Det hade varit bra om vi hade haft en tjejgrupp med olika teman eller aktiviteter å så.

M- När skulle denna grupp träffas, tycker ni.

Gärna direkt efter skolan.

Ja å helst i början på veckan så man har något att se fram emot när helgen är slut.

M- Skulle ni komma till en sådan grupp om det startades en sådan?

Nja, jag vet inte riktigt. Det beror på vem som kom dit. Ibland kanske.

Ja ibland så där när man känner för det. Det är bra om man inte måste komma varje gång utan att man själv kan välja typ.

Föräldraengagemang

Vid vissa tillfällen samtalade de deltagande flickorna om föräldrarnas betydelse för deras aktivering och idrottande. Föräldrarnas engagemang kunde ibland vara en grundläggande förutsättning för flickornas fritidsrelaterade aktivitetsutövning.

Om inte mina föräldrar hade ställt upp med körning och så, så hade jag inte kunnat hålla på.

M- Varför inte?

Det går ju inga bussar som passar till träningstiderna. Dit kan jag kanske komma, om jag har gott om tid, men senare på kvällen går det ingen buss hem.

Föräldrastödet var oftast av instrumentell art och handlade då om körning till och från idrottsutövningen. Behovet av föräldrastöd kunde relateras till hur stor hemorten var, den idrottsliga verksamhetens lokalisering i relation till hemorten samt graden av tävlingsinriktning och idrottslig satsning. Flickor som bodde på landsbygden verkade vara mest beroende av sina föräldrar, eftersom de i stort sett alltid hade långt till idrottsverksamheten och de allmänna kommunikationerna inte var tillfredsställande. Andra idrottsligt aktiva flickor kunde också vara förhållandevis beroende av att deras föräldrar skötte transporterna, beroende på var den aktuella idrottsverksamheten låg i förhållande till hemorten. Desto större hemort desto större sannolikhet att idrottsverksamheten fanns i närheten eller att allmänna kommunikationer kunde användas för transporter. En del tävlingsinriktade flickor var beroende av föräldrarnas stöd, eftersom den idrottsliga satsningen innebar att avståndet till adekvat talangutvecklande idrottsverksamhet då kunde vara längre.

Åsikterna gick isär när det gällde relationen mellan föräldrars engagemang och personlig erfarenhet av idrottsutövning. En del flickor ansåg att föräldrar som själva varit eller var idrottsligt aktiva tenderade att vara mer engagerade i sina barns idrottsutövning än andra föräldrar. Vid andra

tillfällen ansåg intervjudeltagarna att föräldrars personliga idrottsliga erfarenhet inte hade någon betydelse för graden av engagemang och stöd till flickornas idrottsutövning.

*Du är ju till exempel mycket aktiv och det är ju dina föräldrar också. Det hänger väl ihop liksom.
Jo men så är det ju inte alltid heller. Titta bara på Anna. Hon är ju lika aktiv som jag och hennes föräldrar har ju aldrig hållit på med nåt.*

Tränare/Ledare

Det fanns flickor som hade erfarenhet av att de egna eller andra aktiva flickors föräldrar var tränare. Resultatet visade att detta kunde påverka den flicka vars förälder var tränare på lite olika sätt.

Min pappa är ju tränare för vårt lag och det har han ju varit ganska länge nu.

M- Vad innebär det för dig?

Jo men det är ju smidigt liksom. Jag blir ju alltid skjutsad till träning å så och jag behöver liksom aldrig tänka på när det är match eller nåt annat. Sen blir det ju en hel del snack i bilen hem å ja ibland fortsätter det där hemma sen. Ibland blir jag lite trött på det men det är ju också kul att ha engagerade föräldrar som bryr sig liksom.

Föräldrars engagemang som fotbollstränare följer ofta en traditionell könsordning, där pappor tar tränarrollen för pojklagen och mammorna är supportrar och till exempel ordnar med fika (Karp 2004). Det är, enligt Karp också mer vanligt med manliga fotbollstränare, för flicklag inom fotbollen, men här förekommer det oftare att mammor är tränare.

Vår tränare är ju mamma till en av tjejerna i gruppen, å hon är ju mycket tuffare mot henne än mot oss andra. Jag tror inte hon själv tycker så, men för oss andra ser det ut så i alla fall.

De flesta flickor hade erfarenhet av en vuxen tränare/ledaren. Vid något enstaka tillfälle gav dock intervjudeltagare uttryck för erfarenhet av att ha ungdomar som tränare eller av att själv vara tränare för yngre barn.

Jag är tränare för en yngre åldersgrupp nu. Det började jag med när jag inte ville hålla på själv längre. Att träna de yngre är mycket roligare än att själv vara aktiv.

Tränaren var en person som på olika sätt påverkade huruvida flickor fortsatte vara idrottsligt aktiva eller inte. Ibland handlade det helt enkelt om **verksamhetens existens**.

Vi var ju ganska många som tränade innan, men när det inte fanns någon ledare längre så la de ner verksamheten.

Brist på tränare var ett problem som belystes oftare av flickor som bodde på mindre orter och det var ett dilemma som vid flera tillfällen relaterades till genus. Flickorna upplevde att idrottsföreningar, med verksamhet både för flickor och pojkar, ofta prioriterade sin pojkverksamhet vid de tillfällen som det var tränarbrist. Det var alltså vanligt med neddragningar på flickornas verksamhet på grund av att den i många fall redan var betydligt mindre än pojkarnas. Detta resulterade i frustration och besvikelse bland de flickor som drabbades.

Jo men det är väl ändå typiskt att det var vårt lag som lades ner. Klubben hade ju bara två flicklag men ändå la de ner ett. Killarna drabbas ju aldrig på samma sätt.

Nej om deras tränare slutar så fixas det snabbt fram en ny. Då är det aldrig några problem.

Tidigare forskning har visat att traditionell föreningsidrott i stor utsträckning utformas av män och därför också präglas av manliga värderingar (Olofsson 1989). Den traditionella bilden av föreningsidrott behöver därför kompletteras med verksamhet som istället präglas av ett kvinnligt perspektiv på idrott (Vilhjalmsson m fl 2003). Trondman och Dovborn (2006) visade att en del svenska flickor med invandrarbakgrund har särskilt svårt att identifiera sig med föreningsidrott generellt sett.

En hel del av de deltagande flickorna hade erfarenhet av bra tränare/ledare, men det fanns även en del som slutat idrotta på grund av att tränaren/ledaren upplevdes vara dålig. Resultatet som helhet visade att tränare hade många olika förväntningar att leva upp till. Karaktären på en bra tränare/ledare delades in i kategorierna **personliga karaktärsdrag, ledaregenskaper och pedagogisk förmåga**. Önskvärda personliga karaktärsdrag var till exempel att tränaren var snäll, trevlig, rolig och förstående. När flickorna fokuserade på ledaregenskaper kunde en bra tränare exemplifieras av en person som var lyhörd, tillmötesgående, bestämd, sträng, hård men rättvis och bra på att hantera konflikter. Att vara tränare för just ungdomar ansågs också ställa lite speciella krav på en tränare.

Det går ju inte med vem som helst. En bra tränare måste ju kunna ta ungdomar och det kan ju inte alla vuxna bara så där.

Vid andra tillfällen fokuserade flickorna på tränarens pedagogiska förmåga, i förhållande till en önskvärd idrottslig utveckling. En bra tränare var då duktig på att visa och lära ut, fokuserade både på det som var bra och dåligt samt gav beröm eller negativ kritik beroende på flickornas prestationer. En del av de mer tävlingsinriktade flickorna relaterade ibland pedagogisk förmåga till tränarens personliga erfarenhet av idrottsutövning.

En bra tränare måste ju själv ha varit aktiv.

Ja, och det ska ju vara en som själv har varit duktig. Hur ska han annars kunna visa hur man gör på ett bra sätt?

Skola och idrott

Innehåll, fokus och funktion

Idrottsläraren skulle också vara en duktig pedagog, men lärarens egen idrottsliga erfarenhet kunde ibland påverka flickornas upplevelse av idrotten i skolan negativt. I vissa sammanhang gav flickorna uttryck för att idrotten i skolan var enformig, eftersom verksamheten dominerades av den idrottsliga aktivitet som läraren själv varit eller var sysselsatt med. Tidigare forskning har visat att en majoritet av idrottslärare inspirerades av sin egen idrottsliga erfarenhet och fokuserade på, värdesatte och bedömde den fysiska idrottsliga förmågan hos eleverna utifrån denna ram (Londos 2010). Londos (2010) och Larsson (2004) menade att idrotten i skolan inte fungerade som kunskapsfokuserad lärandemiljö, för relationen mellan idrott och hälsa, utan istället verkade som en prestations- och resultatfokuserad idrottsmiljö. Idrotten i skolan påminde därför mer om idrottsfältet utanför skolan än skolans lärandemiljö i övrigt. Larsson (2004) betonade vikten av att det ”praktiska görandet” på idrottslektionerna relaterades till kunskap och lärande i ämnet i större omfattning. Många av de deltagande flickorna i denna studie uppskattade idrotten i skolan på grund av att det var ett fysiskt aktivitetstillfälle, som skapade variation i den i övrigt teoretiska och stillasittande tillvaron i skolan. Även i denna studie dominerade alltså det praktiska/fysiska förhållningssättet till idrotten i skolan.

Resultatet visade också att vissa flickor gjorde vad de kunde för att slippa vara med på idrotten i skolan, eftersom de tyckte att innehållet var för enformigt och tråkigt.

Idrotten i skolan är det tråkigaste jag vet. Det är ju bara bollsporter, friidrott, eller gammaldags dans. Det är samma visa varje år. Under sommartid är vi ute med friidrotten eller så spelar vi fotboll. På vintern är det bollsporter inomhus å såna där gamla danser som ingen egentligen håller på med nu för tiden.

Flickor och pojkar tillsammans?

Tidigare forskning visade att flickors upplevelse av ångest och oro inför idrottslektionerna ökade från 1974 till 1995 och att flickor upplevde dessa känslor i större omfattning än pojkar (Westerstahl m fl 2003). Möjliga förklaringar ansågs vara det dominerande smala kroppsidealet och att flickor och pojkar i större omfattning hade gemensamma idrottslektioner 1995. I andra sammanhang har studier visat att de flesta svenska ungdomar var positiva till gemensamma idrottslektioner (Skolverket 1993). Studiens resultat som helhet visade att det kunde vara både positivt och negativt att ha idrott tillsammans med pojkarna i skolan.

Det är bra att vi är killar och tjejer tillsammans. Det blir ju liksom bättre gemenskap om man har det ihop. Jo men en del killar förstör ju också mycket. De skriker och gapar, å så fort man gör något dåligt så kommer de med taskiga kommentarer.

Jo men för det mesta fungerar det ändå bra tycker jag, å taskiga kommentarer kan ju komma från tjejer också ju. Jag skulle nog vilja att vi gjorde vissa saker med killarna men inte allt. Det blir ju mer okej att göra fel när det är bara vi liksom.

Ja å samma kunde vi ju göra själva. Det blir ju bara pinsamt annars å många struntar i att vara med.

Vid en del tillfällen gav tävlingsinriktade flickor uttryck för att pojkars medverkan resulterade i en bättre idrottslektioner för dem. Förklaringen handlade då om att vissa aktiviteter då blev mer på allvar och därför också mer utmanande och utvecklande för dem.

En del flickor hade erfarenhet av att eleverna fick vara med och påverka innehållet på idrottslektionerna. I en del situationer resulterade medbestämmande i en känsla av inflytande, som också bidrog till variation. I andra situationer upplevde flickorna att elevernas medbestämmande istället resulterade i enformighet, eftersom elevgrupperingar då gick ihop och frekvent röstade fram sin gemensamma favoritsysselsättning.

Vi får ju vara med och bestämma men då röstar killarna hela tiden fram fotboll. Det hade nog varit bättre om läraren själv bestämde lite olika saker.

Återigen kan vi relatera till krafter som bidrog till att förstärka redan dominerande idrottsliga aktiviteter i flickornas omgivning. Bollsporter generellt och fotboll i synnerhet har tidigare visat sig vara den ledande aktiviteten i samband med idrotten i skolan och redan aktiva elever hade störst möjlighet att påverka innehållet på idrottslektionerna (Larsson 2004).

Skola och fritid

Ibland visade resultatet att idrotten i skolan positivt kunde relateras till de deltagande flickornas fritidsrelaterade idrottsliga sysselsättning. En del flickor beskrev till exempel hur en viss aktivitet i samband med idrottslektionen resulterade i att de blev intresserade av att börja med denna typ av

aktivitet på fritiden. Idrotten i skolan var alltså en potentiell inspirationskälla för flickors fritidsrelaterade idrottsliga aktivitet. Sollerhed (2006) visade att idrotten i skolan kunde bidra till en god fysisk kapacitet, positiv självskattning och positiva attityder till fysisk aktivitet och på så vis gynna framtidens hälsa i befolkningen generellt. För att idrottslektionerna skulle fungera som inspirationskälla var det dock viktigt att de deltagande flickorna hade positiva upplevelser av att prova på många olika typer av aktiviteter.

Jag gillar idrotten i skolan. Vi får prova på många olika saker. Allt är inte jättekul men det roligaste är när vi får åka iväg och prova något nytt.

Westerstahl m fl. (1993) drog slutsatsen att ett varierat aktivitetsutbud, bestående av aktiviteter som eleverna inte hade tillgång till på fritiden kunde vara ett användbart koncept för idrotten i skolan. Ovanliga aktiviteter uppskattades nämligen av både aktiva och inaktiva elever som deltog i deras studie. Innehållet på idrottslektionerna var också viktigt, för de deltagande flickorna, men de gav även uttryck för att ramarna för lektionerna var av betydelse.

Idrottslektionerna är ju alldeles för korta. Vi binner ju inte mer än plocka fram grejerna förrän de ska plockas undan igen.

Ja å sen måste vi ju skynda oss annars binner vi inte till nästa lektion.

Nej det blir ju att man hoppar över duschen, eller struntar i att vara med på idrotten. Det finns ju ingen chans att hinna sminka sig eller fixa håret på den korta rasten.

De flickor som hade en positiv upplevelse av idrotten i skolan var ofta också idrottsligt aktiva på fritiden. Denna koppling kan bero på att idrotten i skolan i stor utsträckning bestod av aktiviteter hämtade från det föreningsrelaterade idrottsfältet (Londos 2010). Idrotten i skolan bidrar således till en reproducering av den tävlingsinriktade idrottskultur som dominerade de deltagande flickornas erfarenhet av fritidsrelaterad idrottsutövning.

Resultatet i övrigt visade mycket få direkta kopplingar mellan idrotten i skolan och föreningsrelaterad idrottsverksamhet i kommunerna. Partnerskap och samarbete mellan skola och föreningsliv har i tidigare studier lyfts fram som en möjlighet att stärka ungdomars idrottsliga engagemang och aktivisering (Vilhelmsson och Kristjansdóttir 2003). Vid ett par tillfällen gav några flickor uttryck för erfarenhet av föreningsledd idrott på skoltid, men i de flesta fall verkade skolidrottslärarna och idrottsföreningarna ha mycket lite med varandra att göra. En del flickor uppgav att det på deras skolor fanns en skolidrottsförening. Verksamheten verkade dock vara liten, få flickor var medvetna om att den fanns och ännu färre visste vad verksamheten bestod av. Skolidrottsföreningarnas verksamheter verkade på en del ställen bäst passa elever som var intresserade av tävlingsidrott och som redan var idrottsligt aktiva.

Jo men det var ju den där turneringen som handbollstjejerna var med i.

Hade det med skolan att göra? Jag trodde att det var deras vanliga lag som skulle iväg på nåt.

Nej förra gången var de lediga för nån turnering med det vanliga laget, men jag menar när de spelade för skolan. Ja de hade ju tröjor med skolans namn på å så.

Bostadsort, aktivitetsutbud och transportmöjligheter

Det idrotts- eller motionsrelaterade aktivitetsutbud, som fanns tillgängligt för de deltagande flickorna, var beroende av **hemkommunens och ortens storlek**. I de mindre kommunerna och

orterna var utbudet mer begränsat och flickorna efterfrågade ofta mer variation och ett större utbud av aktiviteter. I de sammanhang då aktiviteten inte fanns i närheten fick flickorna lägga ner mer eller mindre tid på att transportera sig till och från olika aktiviteter. **De allmänna kommunikationerna** kunde då vara en möjlighet eller ett hinder för idrottslig aktivitet. Flickor som bodde på landsbygden var de som hämmades mest av att de allmänna kommunikationerna inte passade deras rörelsemönster. Övriga flickor verkade vara mer eller mindre benägna att lägga ner tid på att resa till och från olika aktiviteter.

Resultatet visade att flickornas aktivitetsrelaterade rörelsemönster ibland var relaterat till hemkommunens avgränsning. Flickor som bodde i mindre orter i Kristianstad kommun reste till exempel i huvudsak till kommunens huvudort om aktiviteten inte fanns på hemorten. Det fanns dock också tillfällen då flickornas rörelsemönster inte alls överensstämde med kommuntillhörighet. Flickor i Östra Göinge reste till exempel också i stor utsträckning till Kristianstad, istället för att åka till andra orter i hemkommunen om aktiviteten inte fanns på hemorten. Det har visat sig finnas ett tydligt samband mellan fysisk aktivitet och tillgång till idrottsplatser och sportanläggningar, säkra gång- och cykeltvägar samt kollektivtrafik och fysisk aktivitet bland barn och ungdomar (Davison och Lawson 2006). Om flickornas rörelsemönster inte relaterar till kommunens avgränsningar bör det dock vara svårare för kommunen att nå resultat med olika kommunrelaterade idrottsstimulerande satsningar. I större orter var aktivitetsutbudet mer omfattande, flickorna hade mer att välja på och då var efterfrågan på fler aktiviteter också mindre framträdande.

Föreningsrelaterad tävlingsidrott var det som dominerade aktivitetsutbudet för de deltagande flickorna i alla delstudierna. Flickornas erfarenheter visade att många idrottsföreningar organiserade verksamheten utifrån en mer eller mindre stark prestations- och resultatfokusering. Idrottsverksamheterna organiserades oftast av en vuxen mer eller mindre styrande tränare/ledare och de flickor som ville vara med i dessa verksamheter anpassade sig efter ramarna. När flickorna inte längre uppskattade denna typ av idrottsliga verksamhet slutade de. I en del av förstudiens kommunspecifika delstudier verkade de deltagande flickorna se detta som självklart och det fanns inga reflektioner om att det kunde vara på något annat sätt. I andra kommunspecifika delstudier fanns det dock ett mer eller mindre kraftigt ifrågasättande av den dominerande ”stelt” organiserade tävlingsinriktade idrottsverksamheten.

Varför måste det alltid vara träning tre dagar i veckan å match varje helg?

Ja om det hade varit träning och matcher mindre ofta så hade nog fler hållit på längre. Nu i åttan har vi ju mycket mer läxor och mindre tid över för annat på fritiden.

Ja å varför ligger alltid träningen så sent. Det hade ju varit bra att ha träningen direkt efter skolan. När man sen kommer hem är man ju hemma liksom.

Ja det hade passat oss som bor på landsbygden mycket bättre.

När den prestations- och resultatfokuserade tävlingsidrotten fick kritik var det oftast i relation till föreningar med inriktning mot **lagidrott**. Resultatet visade dock inte att lagidrottsverksamheterna var mer prestations- och resultatfokuserade än verksamheter med fokus på individuell idrott. Det var nog snarare så att lagidrottsverksamhet i större omfattning lockade till sig flickor som motiverades till idrottslig aktivitet på grund av möjligheter till socialt umgänge, aktivitetsglädje och utseenderelaterad fysisk effekt, istället för prestationsrelaterad fysisk kapacitetsutveckling med tillhörande tävlingsresultat.

På ett övergripande plan verkade det finnas en **obalans mellan tillgång och efterfrågan på olika typer av idrottslig verksamhet** i Skåne nordost. Den dominerande tävlingsinriktade idrottsliga verksamheten verkade egentligen passa en minoritet bäst, bestående av de tävlingsinriktade flickorna. Många flickor i övrigt hade inte samma tävlingsfokusering utan motiverades istället till idrott av andra faktorer. En del av dessa flickor hade tillgång till och kände sig hemma i tävlingsverksamheter med mindre prestations- och resultatfokusering. Det fanns dock en hel del flickor som efterfrågade en variationsrik och lekfull idrottslig verksamhet utan tävlingsinslag, som möjliggjorde ett för flickorna flexibelt och spontant förhållningssätt till idrottsutövning. När denna typ av idrottslig aktivitet förespråkades betonade flickorna också vikten av att ha unga kvinnliga ledare. Utbudet av *variationsrik och lekfull spontanidrottslig verksamhet* var betydligt mer begränsat och organiserades i huvudsak av andra aktörer än idrottsföreningar. En del av dessa aktörer hade lägre status bland många flickor och verksamheten var därför inte heller speciellt känd eller eftertraktad.

Dans saknas ju här i kommunen. Det är ju egentligen många som är intresserade av dans så en dansgrupp borde fungera och locka många.

M- Finns det ingen dansverksamhet i kommunen nu då?

Nej

Jo men finns det inte något danspass på Friskis och Sveltis?

Ja men vem av oss skulle vilja gå dit då. Det är ju typ bara en massa mammor och andra tanter som tränar där. Till och med min mormor går ju på Friskis och Sveltis¹ liksom.

Resultatet visade att många flickor lämnade tävlingsidrotten som hobbyverksamhet i högstadietiden och en del av dessa motiverades till *motionsaktiviteter* av utseenderelaterade orsaker. Dessa flickor verkade också ha ett mycket litet organiserat aktivitetsutbud med hög status att tillgå. Gymmens motionsverksamheter hade ofta hög status, men de flesta flickorna var inte tillräckligt gamla för att de skulle få delta i deras aktiviteter. För många flickor var gymmens aktivitetsutbud också för dyrt och lågprisalternativ kunde ha låg status bland flickorna och fungerade därför inte alltid som alternativ.

¹ Friskis och Sveltis verksamhet hade låg status vid detta intervju tillfälle men hade hög status bland deltagande flickorna i vissa andra intervju situationer.

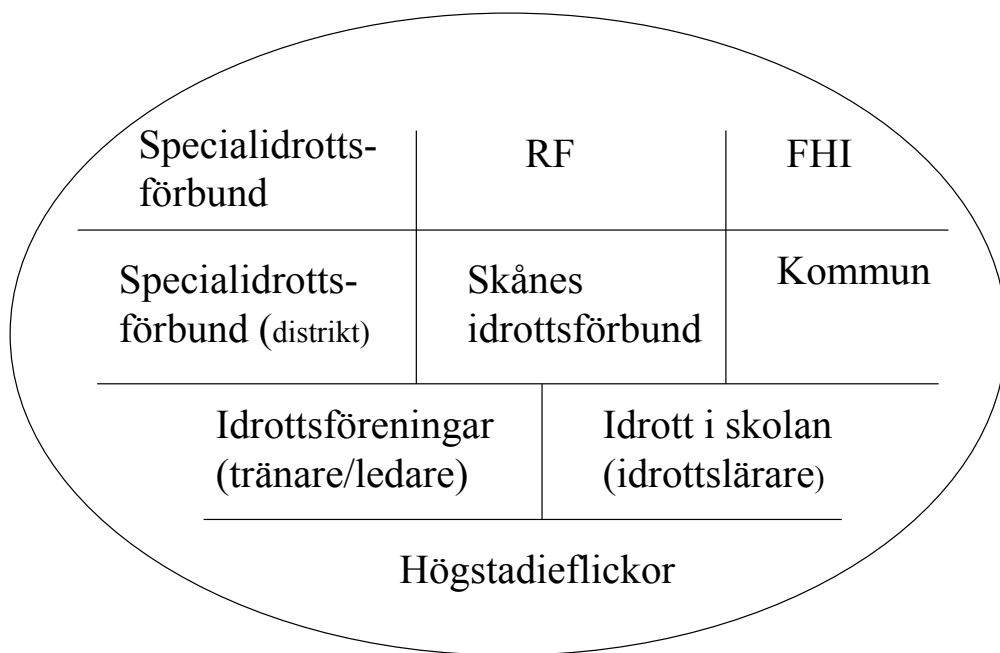
Slutsatser

Resultatet visar att många olika påverkansfaktorer samverkar och tillsammans influerar högstadiesflickors idrottsliga aktivitetsmönster på olika sätt. Detta innebär också att det krävs flera olika insatser, vid skapandet av förutsättningar för en målgruppsanpassad organisering av fritidsrelaterade idrottsaktiviteter för högstadiesflickor. Resultatet visar att;

- Föreningsidrott i Skåne nordost domineras av prestations- och resultatfokuserade tävlingsverksamheter. Idrottsrörelsen, kommuner och andra aktörer behöver därför arbeta mer aktivt med att implementera ett folkhälsoperspektiv på föreningsidrotten i regionen generellt.
- Den dominerande prestations- och resultatfokuserade tävlingsverksamheten i Skåne nordost behöver kompletteras med annan idrottslig verksamhet, i samråd med olika grupperingar av högstadiesflickor i olika kommuner. Det kan vara tävlingsidrott med mindre fokus på prestation och resultat, idrottsverksamhet utan tävlingsinslag och olika typer av motionsaktiviteter.
- Resultatet visar att idrotten i skolan också ofta bidrar till att den traditionella bilden av idrott, tävling, prestation och resultat återskapas. Idrottsverksamheten i skolorna behöver istället karaktäriseras av ett lärandeperspektiv på sambandet mellan idrott och hälsa.
- Samarbete mellan föreningsidrotten, skolidrotten och idrotten i skolan behöver stimuleras utan att de dominerande prestations- och resultatfokuserade tävlingsverksamheterna prioriteras ännu mer.
- Högstadiesflickor behöver få likvärdiga förutsättningar för idrottslig aktivitet, som de jämnåriga pojkarna har.
- Fler unga kvinnliga ledare behöver utbildas och engageras inom idrottsrörelsen och kontinuerlig genusrelaterad utbildning och fortbildning av tränare/ledare fordras.
- Kompletterande verksamhet behöver präglas av inkluderande processer, variation, lekfullhet, flexibilitet, spontanitet och frivillighet.
- Aktiviteter som i huvudsak motiveras av positiva upplevelser av socialt umgänge och aktivitetsglädje rekommenderas framför motionsaktiviteter som i huvudsak motiveras av utseendefokuserad fysisk effekt.

Med resultatet som grund ser vi att flera olika aktörer har ansvarsområde som på olika sätt påverkar högstadiesflickornas förutsättningar för idrottslig aktivitet i Skåne nordost (se Figur 3).

Resultatet visar att de deltagande högstadiesflickornas bild av idrott generellt och föreningsidrott specifikt inte riktigt stämmer med den folkhälsointention som finns bakom flera aktörers verksamheter och satsningar inom idrotten. På ett övergripande plan visar resultatet att föreningsidrott i Skåne nordost domineras av prestations- och resultatfokuserade tävlingsverksamheter och inte det folkhälsoperspektiv som både idrottsrörelsen, folkhälsoinstitutet och andra aktörer menar att föreningsidrott kan och bör ha. Resultatet tyder på att flera aktörer behöver samverka och arbeta mer aktivt med att implementera ett folkhälsoperspektiv på föreningsidrotten i regionen generellt, men även en målgruppsanpassad föreningsutveckling specifikt. Resultatet visar att högstadiesflickor inte är en homogen grupp, utifrån idrottsligt aktivitetsmönster, utan deras önskemål och behov varierar flickorna emellan men även över tid. Vissa flickor vill ha utrymme för spontanitet och flexibilitet. Andra vill istället ha organiserad idrott utan tävling medan en del vill ha tävlingsidrott som i dagsläget kanske inte finns på hemorten eller i kommunen. Idrottsverksamhet som utgår från olika flickors önskemål och behov behöver därför skapas i samråd med olika grupperingar av högstadiesflickor i olika orter och/eller kommuner.

Figur 3. Aktörer. Figuren visar exempel på olika aktörer med ansvarsområde som på olika sätt påverkar högstadiesflickors idrottsliga aktivitet på fritiden. (RF= Riksidrottsförbundet; FHI = Folkhälsoinstitutet).

Resultatet tyder på att olika kommuner har olika förutsättningar att arbeta för att föreningsidrott ska vara en grund för kommunens folkhälsoarbete, relaterat till målgruppen högstadiesflickor. Större kommuner har redan ett mer varierat utbud av idrott och de allmänna kommunikationerna passar flickornas rörelsemönster bättre än vad de gör på mindre orter. Mindre kommuner och orter har inte samma utbud av kommunikationsmedel eller idrottsliga aktiviteter till flickornas förfogande, utan måste i större omfattning prioritera och matcha aktivitetsutbudet mot målgruppens önskemål. Kommunerna behöver därmed regelbundet kommunicera transportmöjligheter, rörelsemönster, idrottslig organisering och aktivitetsutbud med högstadiesflickor.

De olika kommunerna har också möjligheter att påverka de föreningsverksamheter som de på olika sätt ger stöd åt. Detta är speciellt viktigt eftersom föreningskultur och frivilliga aktörer i stor omfattning präglar de lokala socialisationsprocesser, som återskapar de prestations- och resultatfokuserade idrottsverksamheterna i olika föreningar. Kommunerna har också ett stort ansvar när det gäller idrottens roll i skolan. Resultatet visar att idrotten i skolan också ofta bidrar till att den traditionella bilden av idrott, tävling, prestation och resultat återskapas. Idrottsverksamheten i skolorna behöver istället präglas av ett lärandeperspektiv på sambandet mellan idrott och hälsa och fokuseringen på mätbara resultat utifrån fysisk prestation och förmåga behöver minska. Samarbete mellan föreningsidrotten, skolidrotten och idrotten i skolan behöver stimuleras, men det är viktigt att detta sker utan att de dominerande prestations- och resultatfokuserade tävlingsverksamheterna prioriteras ännu mer.

De dominerande prestations- och resultatfokuserade tävlingsverksamheterna passar tävlingsin-

riktade högstadiesflickor bra, men innebär också att övriga flickor i denna ålder inte är idrottsligt aktiva på sin fritid. Resultatet tyder på att kraven på engagemang och prestation ofta ökar inom föreningsidrotten samtidigt som ungdomar generellt och flickor specifikt går in i en dramatisk och ibland problematisk fas i livet, då de egentligen har mindre möjligheter för idrottsligt engagemang jämfört med när de är yngre. Befintlig föreningsidrott i Skåne nordost behöver därmed kompletteras med andra typer av idrottslig verksamhet. Tävlingsidrotten behöver till exempel ha olika mycket fokus på prestation och resultat, det behövs också idrottsverksamhet utan tävlingsinslag som till exempel präglas av inkluderande processer, variation, lekfullhet, flexibilitet, spontanitet och frivillighet.

Föreningsidrotten har en stor potential som socialisationsmiljö för ungdomar generellt, men resultatet visar att högstadiesflickor inte har samma förutsättningar för idrottslig aktivitet som de jämnåriga pojkarna har. Resultatet visar att idrottslig verksamhet för pojkar ibland prioriteras och många verksamheter präglas av manliga värderingar. De dominerande manliga värderingarnas prägel behöver därför kompletteras med ett kvinnligt perspektiv. Kontinuerlig genusrelaterad utbildning och fortbildning av tränare/ledare kan bidra till att föreningsidrotten blir mer målgruppsanpassad och attraktiv för högstadiesflickor. Fler unga kvinnliga ledare behöver också utbildas och engageras inom idrottsrörelsen, för att föreningsidrotten ska fungera som en bra socialisationsmiljö för högstadiesflickor. Resultatet visar att det är speciellt viktigt med unga kvinnliga ledare till aktiviteter som i huvudsak relaterar till sociala aspekter eller utseenderelaterad fysisk effekt. En hel del högstadiesflickor efterfrågar nämligen billiga motionsaktiviteter som organiseras av aktörer med hög status. Idrottsrörelsens höga status och förhållandevis billiga träningsaktiviteter möjliggör därmed en organisering av motionsaktiviteter inom detta fält. Det är dock viktigt att poängtera riskerna med att stimulera en aktivering som i huvudsak motiveras av utseendefokuserad fysisk effekt bland högstadiesflickor. Tidigare forskning visar tydliga samband mellan högstadiesflickors kropps- och viktfixering samt psykisk ohälsa. Därmed rekommenderas organisering av idrottsliga aktiviteter för högstadiesflickor med fokus på aktiviteter som i huvudsak motiveras av positiva upplevelser av socialt umgänge och aktivitetsglädje.

Referenser

- Antonovsky A. (1987). Unravelling the mystery of health. How people manage stress and stay well. San Fransisco: Jossey-Bass Publishers.
- Augustinsson S. (2006). Om organiserad komplexitet: förslag till integration av organisering, lärande och kunnande. Doktorsavhandling. Luleå Universitet. 2006. Luleå.
- Bauer G. Davies J. och Pelikan J. (2006). The EUHPID Health Development Model for the classification of public health indicators. *Health promotion international*, 21(2):153-159.
- Bringsén Å, Andersson I och Ejlerstsson G. (2009). Development and analysis of the Salutogenic Health Indicator Scale (SHIS). *Scandinavian journal of public health*, 37:13-19.
- Csikszentmihalyi M. (1997). Finding flow. The psychology of engagement with everyday life. New York: HarperCollins Publishers.
- Csikszentmihalyi M. Rathunde K. och Whalen S. (1993). Talented teenagers. The roots of success and failure. Cambridge: Cambridge university press.
- Davison K. och Lawson C. (2006). Do attributes in the physical environment influence children's physical activity? A review of the literature. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 3(1), 19.
- Fredrikson B. (1998). What good are positive emotions? *Review of general psychology*, 2(3): 300-319.
- Fredrikson B. och Losada M. (2005). Positive affect and the complex dynamics of human flourishing. *American psychologist*, 60(7): 678-686.
- Fredrikson B. och Joiner T. (2002). Positive emotions trigger upwards spirals toward emotional wellbeing. *Psychological science*, 13(2): 172-175.
- Gunnarsson Y (1994). Livet på landet – sett ur tonårsflickors perspektiv. I Fornäs J. Ungdomskultur i Sverige. FUS-rapport nr 6. Stockholm. Brutus Östlings Bokförlag Symposium AB.
- Jarvis P. (1992). Paradoxes of learning. On becoming an individual in society. San Fransisco. Jossey Bass inc.
- Johansson T (1994). Narcissism, fragmentering och ontologisk trygghet. I Fornäs J. Ungdomskultur i Sverige. FUS-rapport nr 6. Stockholm. Brutus Östlings Bokförlag Symposium AB.
- Karp S. (2004). Den goda barnidrotten: Föräldrar om barns idrott. FoU-rapport, nr.2004:7. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Larsson H (2004). Idrott och hälsa – vad är det? *Svensk idrottsforskning* nr 4. 2004. Centrum för idrottsforskning. Stockholm.
- Lindblad F och Lindgren C (2010). Välfärdslandets gåta. Varför mår barnen inte så bra som de har det? Stockholm. Carlssons Bokförlag.
- Londos M. (2010). Spelet på fältet. Relationen mellan ämnet idrott och hälsa i gymnasieskolan och idrott på fritid. Doktorsavhandling. Malmö Högskola. 2010. Malmö.
- Olofsson E. (1989). Har kvinnorna en sportlig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet. Doktorsavhandling. Umeå Univeristet. 1989. Umeå.

- Patrick H. Ryan A. Alfeld-Liro C. Fredricks J. Huda L. och Eccles J. (1999). Adolescents' commitment to developing talent: The role of peers in continuing motivation for sports and the arts. *Journal of youth and adolescence* 28(6): 741-763.
- Pellmer K & Wramner B. (2007). *Grundläggande folkhälsovetenskap*. 2 uppl. Stockholm. Liber.
- Riksidrottsförbundet (2007a). RF:s Stadgar I lydelse efter RF stämman 2007. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Riksidrottsförbundet (2007b). *Idrott hela livet. Strategisk plan för idrottsrörelsens folkhälsoarbete*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Skolverket (1993). *Den nationella utvärderingen av grundskolan. Idrott; 1993*. Stockholm: Skolverket.
- Skånes Idrottsförbund (2012). *Statistik om deltagartillfälle samt deltagartillfällen med köns- och åldersfördelning inom skånsk idrott. Hämtat från det Statliga Lokala Aktivitetsstödet år 1995-2010. Opublicerade uppgifter*.
- Socialdepartementet. (2002) Mål för folkhälsan. Regeringsproposition 2002/03:35.
<http://www.regeringskansliet.se>
- Socialstyrelsen. (2009) *Folkhälsorapport 2009*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Sollerhed A-C. (2006). *Young today – adult tomorrow! Studies on physical status, physical activity, attitudes, and self-perception in children and adolescents. Doctoral dissertation. Department of Clinical Sciences, Malmö Family Medicine, Lund University, Sweden. 2006. Lund.*
- SOU (2008). "Föreningsfostran och tävlingsfostran: en utvärdering av statens stöd till idrotten," ingår i: *Statens offentliga utredningar*, 2008:59, Fritze, Stockholm.
- Statens Folkhälsoinstitut (2012). *Fysisk aktivitet*. <http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Fysisk-aktivitet/>
- Steptoe A och Butler N. (1996). Sports participation and emotional wellbeing in adolescents. *The Lancet* 347: 1789-1792.
- Telema R. och Yang X. (2000). Decline of physical activity from youth to young adulthood in Finland. *Medicine and science in sports and exercise* 9: 1617-1622.
- Trondman M. (2005). *Unga och föreningsidrotten. Ungdomsstyrelsens skrifter. 2005:9*. Stockholm.
- Trondman M. och Dovborn C. (2006). "Idrott är ingenting för flickor", säger Karolina. Om kultur, genus och idrott. www.idrottsforum.org. 2006-05-03.
- Vilhjalmsson R & Kristjansdottir G. (2003). Gender differences in physical activity in older children and adolescents: the central role of organized sport. *Social Science & Medicine* 56: 363-374.
- Wagnsson S. (2010). *Idrotten som socialisationsmiljö – en resurs med potential för mer. Svensk idrottsforskning nr 2. 2010. Centrum för idrottsforskning. Stockholm.*
- Westerstahl M. Barnekow-Bergkvist M. Hedberg G. Jansson E. (2003). Secular trends in sports: participation and attitudes among adolescents in Sweden from 1974-1995. *Acta Paediatrica* 92: 602-609.

Utgivning vid Högskolan Kristianstad

Allt som publiceras inom ramen för KUP respektive Högskolepedagogisk debatt finns i digital form på Högskolans publikationsarkiv DIVA.

Kristianstad University Press KUP

Kristianstad University Press (KUP) har i olika former funnits sedan slutet på 1990-talet. Tidigare namn är Kristianstad Academic Press och Kristianstad University College Press.

KUP som förlag inrymmer två individuella delar, det är dels förlaget och dels sex skriftserier. Tidigare var förlaget och en av skriftserierna samma, men från och med 2010 är dessa separerade.

Förlaget

Förlaget ger ut större produktioner som avhandlingar, antologier och annat forskningsbaserat material. Innan 2010 gavs motsvarande produktioner ut inom skriftserienamnet "Skrifter utgivna vid Högskolan Kristianstad" och hade både ISBN och ISSN nummer. Därav två publiceringsrubriker. Förlaget är inte kommersiellt engagerat och tryckning av publikation finansieras av författare eller annan intressent.

Publicerat från och med 2010

- Barrow, Thomas & Östlund, Daniel (2012). *Bildning för alla! En pedagogisk utmaning*. Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 978-91-979422-3-2
- Naranjo, Eduardo (Red.) (2011). *Ett sociologiskt kalejdoskop. Aktuell forskning om ett mångskiftande samhälle*. Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 978-91-979422-2-5
- Jonsson, Agneta (2011). *Nuets didaktik. Förskolans lärare talar om läroplan för de yngsta*. Licentiatavhandling Nationell Forskarskola i Barndom, lärande och ämnesdidaktik (FoBa). (2011:01). Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 978-91-979422-1-8
- Brante, Göran & Hjort, Katrin (Red.) (2010).

Dilemman i skolan: aktuella utmaningar och professionella omställningar. (2010:4). Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 978-91979422-0-1

- Nyberg Maria, Lennernäs Maria., Sepp Hanna., & Sollerhed Ann (2010). *Förskolebarns hälsa och välbefinnande: dialoger med föräldrar till förskolebarn*, Kristianstad Kommun. (2010:2). Kristianstad: Kristianstad Academic Press. ISBN: 978-91-973964-3-1
- Lindskov, Cecilia (2010). *Family centre practice and modernity: a qualitative study from Sweden*. (2010:1). Kristianstad: Kristianstad Academic Press. ISBN: 978-91-973964-9-3

Skriftserierna

Det finns sex olika skriftserier. De är i samtliga fall utom ett kopplat till antingen ett forsknings-tema eller en kunskapsgrupp. Den allmänna serien (Skrifter utgivna vid Högskolan Kristianstad) är öppen för alla anställda vid Högskolan.

Forskningstemat Människa - hälsa -samhälle (ISSN 1654-0131)

Forskningstemat Människa – hälsa – samhälle etablerades redan 1998 och har sedan dess varit en av de prioriterade forskningsmiljöerna vid Högskolan Kristianstad. Inledningsvis var inriktningen rent folkhälsovetenskaplig och temat tog sin utgångspunkt i den redan befintliga forskningsverksamheten med anknytning till folkhälsovetenskap. Successivt har temat alltmer orienterats mot arbetsrelaterad såväl folkhälso- som arbetsvetenskaplig forskning.

Forskningsmiljön är tvärvetenskaplig och har fokus på hälsorelaterad arbetslivsforskning generellt samt med koppling till livsstilsfrågor specifikt. Forskningen bedrivs främst med en salutogen utgångspunkt och är till stor del deltagarbaserad samt av interventionskaraktär.

Publiceringen sker huvudsakligen genom vetenskapliga tidskrifter, men rapporter med vissa inriktningar publiceras som komplement i Högskolans publikationsserie.

Kontaktperson: Göran Ejlerstsson

Publicerat

- Gunnarsson, Jennie., Andersson, Ingemar., & Ejlerstsson, Göran (2009). *Egna krav i arbetet betydelsefulla för symptomförekomst: resultatet från en enkätstudie till vårdanställda*. Kristianstad: Forskningstemat Människa-hälsa-samhälle.
- Molin, Anna., Andersson, Ingemar., & Ejlerstsson, Göran (2007a). *Attityder till arbete och socialförsäkring: en kunskapsgenomgång*. Kristianstad: Forskningstemat Människa-hälsa-samhälle.
- Molin, Anna., Andersson, Ingemar., & Ejlerstsson, Göran (2007b). *Individens levnadsvanor och frånvaro från arbete: en kunskapsgenomgång*. Kristianstad: Forskningstemat Människa-hälsa-samhälle.
- Augustinsson, Sören., & Bringsén, Åsa (2007). *Skiss Skåne: konstnärer på arbetsplatser: en insats för hälsa, välbefinnande och kreativitet...* Kristianstad: Forskningstemat Människa-hälsa-samhälle.
- Nilsson, Petra., Ericsson, Ulf., Andersson, Ingemar., & Ejlerstsson, Göran (2006). *"Jag är alltid glad när jag går till jobbet!": rapport från fokusgruppsintervjuer på vårdenheten: Ängelholms sjukhus: våren 2006*. Kristianstad: Forskningstemat Människa-hälsa-samhälle.

Forskningsplattformen för Hälsa i samverkan (ISSN: 1652-9979)

Collaborative and integrated approaches to health (CIAH)

Forskningsplattformen för Hälsa i Samverkan (tidigare Forskningsplattformen för Utveckling av Närsjukvård) har funnits sedan 2003 och är ett samarbete mellan Region Skåne, Högskolan Kristianstad samt de sex kommunerna i Nordöstra Skåne (Bromölla, Hässleholm, Kristianstad, Osby, Perstorp och Östra Göinge) som tillsammans finansierar verksamheten. Den ursprungliga inriktningen för Plattformens verksamhet var att den forskning som bedrevs skulle ha en deltagarbaserad forskningsdesign. Representan-

ter för de olika finansiärerna återfinns i den samordningsgrupp som beslutar om, och följer upp Plattformens inriktning och verksamhet.

Den nya verksamhetsperioden 2011–2015 har en delvis ny inriktning med ett ökat fokus på flervetenskaplig forskning inom tre prioriterade områden: Hälsofrämjande vård och omsorg, Personcentrerad vård och omsorg samt Organisation och Ledarskap inom vård och omsorg. Den forskning som bedrivs kommer fortfarande att genomföras i nära samarbete med ingående parterna, men kommer inte att vara avgränsad när det gäller projektens design.

Kontaktperson: Manuela Schmidt

Publicerat

- Ljungbeck, B. (2012). *Anhörigas upplevelser av personalens stöd i hemtjänst och på särskilt boende*. (2012:1 Kristianstad: CIAH.
- Bing, Vibeke (2011). *Sociala insatser på en familjecentral – en utvärdering*. (2011:1). Kristianstad: CIAH.
- Andersson, Emma, Levin, Ida, & Blomqvist, Kerstin (2010). *Jag kan inte tänka på något annat, en empirisk studie av rädsla ur ett livsvärldsperspektiv, del av projektet Erfarenhetsbaserad Människokunskap*. (2010:6). Kristianstad: CIAH.
- Johansson, Marie, Nilsson, Jonna, & Blomqvist, Kerstin (2010). *Smärta och dokumentation i sjukhusmiljö*. (2010:5). Kristianstad: CIAH.
- Persson, Elna, Sjöström, Sofie, & Norén, Johanna (2010). *Att skapa förståelse för fenomenet ilska, del av projektet Erfarenhetsbaserad Människokunskap*. (2010:4). Kristianstad: CIAH.
- Hultén, Maria, Larsson, Theresa, & Edfors, Ellinor (2010). *Minnenas trädgård, Ett underlag för utvärdering av utemiljön vid ett särskilt boende för personer med demenssjukdom*. (2010:3). Kristianstad: CIAH.
- Larsson, Lena, & Blomqvist, Kerstin (2010). *Har han det bra så har jag det bra – Ett aktionsforskningsprojekt där ett närstående stöd planerades i samarbete med närstående till yngre personer med demenssjukdom*. (2010:2). Kristianstad: CIAH.
- Blomqvist, Kerstin (2010). *Helhetssyn – Att*

binda samman, avgränsa och leda. Rapport från en forskningscirkel om helhet och helhets-syn i omsorg, vård och rehabilitering av äldre. (2010:1). Kristianstad: CIAH.

• Sundström, Malin, & Blomqvist, Kerstin (2009). Första mötet är det bästa egentligen, Ett aktionsforskningsprojekt med syfte att utveckla kontaktmannaskap inom kommunal äldreomsorg. (2009:6). Kristianstad: CIAH.

• Lindskog, Ann-Sofie, Ringdahl, Ida, & Norén, Johanna (2009). *Ovisshet upptar människans hela sfär, del av projektet Erfarenhetsbaserad Människokunskap.* (2009:5). Kristianstad: CIAH.

• Molin, Frida, Sundberg, Andreas. & Blomqvist, Kerstin (2009). *Hinder för och vägar till smärtdokumentation, En empirisk studie av äldre i särskilt boende eller med hemsjukvård.* (2009:4). Kristianstad: CIAH.

• Yu, Li, Zhao, Sijin, Chen, Eric, & Blomqvist, Kerstin (2009). *Design and Implementation of an e-Healthcare Subsystem for Chronic Renal Failure Patients.* (2009:3). Kristianstad: CIAH.

• Johansson, Maria, Martinsson, Lena, & Larsson, Lena (2009). *Lära sig leva med demenssjukdom, En utvärdering av en kurs utifrån närståendes perspektiv som syftade att stödja relationen mellan närstående och personen med demenssjukdom.* (2009:2). Kristianstad: CIAH.

• Jönsson, Cecilia, Jönsson, Marie, & Larsson, Lena (2009). *Hur kan vi på bästa sätt klara av vår nya vardag tillsammans?, Ett underlag för utvärdering av ett projekt som syftar till att stödja relationen mellan personer med demens och deras närstående.* (2009:1). Kristianstad: CIAH.

• Berg, Agneta, & Rask, Marie (2008). *Patienternas syn på individualiserad vård på en ortopedisk klinik.* (2008:1). Kristianstad: CIAH.

Bergström, Ann-Marie, & Blomqvist, Kerstin (2008). *Äldrevårdsteam enligt "Hässleholmsmodellen"- Processbeskrivning och nyttan med äldrevårdsteam.* (2008:2). Kristianstad: CIAH.

• Berg, Agneta, & Rask, Marie (2008). *Patienternas syn på individualiserad vård på en ortopedisk klinik.* (2008:1). Kristianstad: CIAH.

• Abrahamsson, Agneta (2007). *Brobyggare – Kulturtolkare mellan invandrare/flyktingar och det svenska samhället.* (2007:3). Kristianstad:

CIAH.

• Dychawy-Rosner, Irena (2007). *Samtal om närsjukvården i Bromölla.* (2007:2). Kristianstad: CIAH.

• Abrahamsson, Agneta, Lindskov, Cecilia, Berg, Agneta, Darin, Marianne, Jörmrud, Carina, Lennartsson, Ingela, Mattson, Stina, Sigurdsson, Marie, Särnblad, Pia, & Tillawi, Ulrica (2007). *Familjehuset Näsby – en utvärdering för utveckling.* (2007:1). Kristianstad: CIAH.

• Lindell, Lisbeth, & Ek, Ann-Mari (2006). *En fungerande vardag – en studie om samverkan mellan brukare, kommun och region för att förbättra livssituationen för människor med psykiska funktionshinder i en öppenvårdsverksamhet.* (2006:2). Kristianstad: CIAH.

• Abrahamsson, Agneta, Augustsson, Janeth, & Jennfors, Lars (2006). *Allaktivitetshuset i Näsby – utvärderingsbedömning.* (2006:1). Kristianstad: CIAH.

• Larsson, Emma, & Abrahamsson, Agneta (2005). *Sova ute aktivitet – en utvärderingsbedömning.* (2005:7). Kristianstad: CIAH.

• Springett, Jane, Blomqvist, Kerstin, Nilsson, Marie, Höglund, Birgitta, Sätersten Haraldsson, Sara, Abrahamsson, Agneta, Berg, Agneta, Dychawy Rosner, Irena, Hägglöf, Susanna, Johansson, Yvonne, Lindell, Lisbeth, Lindskov, Cecilia, Olsson, Ingela, Olsson, Sven-Erik, & Peterson, Pia (2005). *Närsjukvård – bakgrund, erfarenheter och pilotstudie.* (2005:6). Kristianstad: CIAH.

• Nilsson, Marie (2005). *Annotated Bibliography – Patient Centeredness.* (2005:5). Kristianstad: CIAH.

• Abrahamsson, Agneta, Karjalainen, Jenny, & Knutsson, Christina (2005). *Humana Basala Strategier – Flyktingkvinnors hälsa och resurser i utvecklingen av närsjukvård.* (2005:4). Kristianstad: CIAH.

• Ek, Ann-Marie, Lindell, Lisbeth, & Nilsson, Marie (2005). *Formativ utvärdering av Projekt neuropsykiatri I närsjukvård, Nordöstra Skånes sjukvårdsdistrikt – tentative resultat.* (2005:3). Kristianstad: CIAH.

• Olausson, Jenny, Abrahamsson, Agneta, & Karlsson, Leif (2005). *"Doh, välkommen till verkligheten!" – Kristianstads ungdomars budskap till beslutsfattare.* (2005:2). Kristianstad:

CIAH.

•Springett, Jane, Abrahamsson, Agneta, & Dychawy-Rosner, Irena (2005). Annual Report 2004. (2005:1). Kristianstad: CIAH.

Pro-Care (Clinical Assessment Research & Education) (ISSN: 1654-1421)

Forskargruppen PRO-CARE (Clinical Assessment Research & Education), tidigare Klinisk Patientnära Forskning med studentmedverkan i fokus bedriver sedan år 2005 forskning med inriktning mot patientsäkerhet och har bas vid Högskolan Kristianstad, Sektionen för Hälsa och Samhälle.

Målsättningen med PRO-CARE är att verka för och underlätta arbetet med patientsäkerhet, och samtidigt bereda väg för en bättre vetenskaplig förståelse och vetenskaplig förankring i den verksamhetsförlagda utbildningen för sjuksköterskestudenter. Metodiken som används syftar till att förena högskolans tre primära uppgifter; forskning, utbildning och samverkan.

Under åren som gått har studenter medverkat i flera forskningsprojekt under den verksamhetsförlagda utbildningen, resultat har återförts till verksamheterna och vetenskapliga artiklar har producerats. Studierna går under benämningen "FUSS" som står för "Forskning, Utbildning och Samverkan i Sjuksköterskeutbildningen". Kontaktperson: Gita Hedin

Publicerat

•Blom, L., & Westergren, A. (2012). *SBAR. En modell för kommunikation mellan vårdpersonal - en klinisk studie*. Kristianstad: PRO-CARE - 1654-1421: 34.

•Blom, L., Olsson, A-C., Olsson, B., & Persson, I. (2012). *Utveckling av ett tregradigt nivåspecifikt bedömningsunderlag i verksamhetsförlagd utbildning*. Kristianstad: PRO-CARE - 1654-1421:33.

•Westergren, A. & Hedin, G. (2011). *Undernärning, Övervikt och Relationer till Aktiviteter i Dagligt Liv – En studie genomförd med hjälp från studenter i sjuksköterskeprogrammet*. Kris-

tianstad: PRO-CARE – 1654-1421:32.

•Edfors, E., Hedin, G., & Westergren, A. (2011). *Forskning, Utbildning & Samverkan i Sjuksköterskeutbildningen (FUSS) – studentmedverkan i forskning under verksamhetsförlagd utbildning*. Kristianstad: PRO-CARE – 1654-1421:31.

• Westergren, A., & Hedin, G. (2010). *Användarvänligheten av Minimal Eating Observation and Nutrition Form*. Kristianstad: PRO-CARE – 1654-1421:30.

• Westergren, A., & Hedin, G. (2009). *Fallriskbedömning*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:28.

• Edfors, E., & Westergren, A. (2010). *"Om man ska ha mat, ska det vara god mat"*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:27.

• Westergren, A., & Hedin, G. (2009). *Nutrition åren 2005, 2007 och 2009*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:26.

• Malmström, M., Ulander, K., & Westergren, A. (2010). *Patient's experiences of postoperative information after oesophageal or gastric cancer an interview study*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:25.

• Westergren, A., Hedin, G., & Axelsson, C. (2008). *Långvarig och akut smärta*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:24.

• Blom, L., Jönsson, A-L., & Westergren, A. (2008). *Vårdprogram minskar postoperativt illamående*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:23.

• Axelsson, C., Ulander, K., & Westergren, A. (2008). *Fallriskbedömning med Downton Fall-risk Index*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:22.

• Westergren, A., & Pettersson, K. (2009). *Från utspisning till restaurang*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:21.

• Ulander, K. (2007). *Hälsosammare matvanor och ökade matvanor hos äldre*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:20.

• Ulander, K., Torfärdottir, O., Axelsson, C., Westergren, A., & Lindholm, C. (2007). *Eating and Nutrition Iceland*. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:19.

• Lindholm, C., Axelsson, C., Westergren, A., & Ulander, K. (2008). *Trycksår i Nordöstra Skåne*.

Blev det någon skillnad? Jämförelse mellan 2005 och 2006. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:18.

• Lindholm, C., Westergren, A., Axelsson, C., & Ulander, K. (2008). *Verksamhetsberättelse 2007 – Forskargruppen för Klinisk Patientnära Forskning.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:17.

• Westergren, A., & Petersson, K. (2007). *Kunskaper och attityder hos personal som deltagit i studiecirkel kring Ätande och Näring.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:16.

• Westergren, A., Nilsson, M., & Hagell, P. (2007). *Adaption of "Seniors in the community: Risk evaluation for eating and nutrition, Version II" (SCREEN II) for use in Sweden: Report on the translation process.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:15.

• Westergren, A., & Petersson, K. (2007). *Utvärdering av studiecirkel på temat "Ätande och Näring" – genomförda vår och höst 2006 samt vår 2007.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:14.

• Lindholm, C., Torfadóttir, O., Axelsson, C., & Ulander, K. (2007). *Hygiene standards and wound microbiology at Fjordungssjúkrahúsíð, Iceland in cooperation with Kristianstad University, October 2006.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:13.

• Lindholm, C., Westergren, A., Holmström, B., Axelsson, C., & Ulander, K. (2007). *Hygienrutiner, sårbehandling och sårmikrobiologi – Kartlägningsstudie omfattande fem sjukhus, nio vårdcentraler och äldreboenden i sex kommuner, Skåne november 2006.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:12.

• Lindholm, C., Torfadóttir, O., Axelsson, C., & Ulander, K. (2007). *Pressure Ulcers – Prevalence and prevention at Akureyri hospital 2005 and 2007.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:11.

• Ulander, K. (2007). *Utvärdering – Projekt kliniska adjunkter vid Ängelholms sjukhus 2005-2006.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:10.

• Ulander, K., Axelsson, C., & Lindholm, C. (2007). *Verksamhetsberättelse 2006 – Verksamhetsförlagd utbildning i Sjuksköterskeprogram-*

met. Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:9.

• Johansson, B., & Ulander, K. (2007). *Klinisk slutexamination i sjuksköterskeprogrammet 2006 – en rapport från Högskolan Kristianstad.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:8.

Ulander, K., Westergren, A., Torfadóttir, O., Axelsson, C., & Lindholm, C. (2007). *Point prevalence study of Eating and Nutrition March 2006, at Fjordungssjúkrahúsíð, Iceland in cooperation with Kristianstad University.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:7.

Lindholm, C., Westergren, A., Axelsson, C., & Ulander, K. (2007). *Trycksår i Skåne – Rapport från punktprevalensstudien 2006 omfattande sex sjukhus och sex kommuner.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:6.

• Lindholm, C., Axelsson, C., & Ulander, K. (2007). *Verksamhetsberättelse 2005 – Verksamhetsförlagd utbildning i Sjuksköterskeprogrammet.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:5.

• Westergren, A., Lindholm, C., Axelsson, C., & Ulander, K. (2007). *Både Undernäring och Övervikt inom Vård och Omsorg November 2005 – En punktprevalensstudie kring Ätande och Näring.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:4.

• Lindholm, C., Torfadóttir, O., Axelsson, C., & Ulander, K. (2007). *Pressure Ulcers 2005 – "We have none at our ward" – A prevalence study at the hospital in Fjordungssjúkrahúsíð, Iceland in cooperation with Kristianstad University.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:3.

• Lindholm, C., & Olsson, B. (2007). *Ringar på vattnet HT 2005 – Certifieringsutbildning.* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:2.

• Lindholm, C., Westergren, A., Axelsson, C., & Ulander, K. (2007). *Trycksår VT 2005 – "det har vi inga på vår avdelning".* Kristianstad: Klinisk Patientnära Forskning – 1654-1421:1.

Skrifter utgivna vid Högskolan Kristianstad (ISSN: 1404-9066)

Skriftserien utgör ett komplement till publice-

ring av vetenskapliga arbeten i erkända tidskrifter. Rapportserien är gemensam för alla institutioner och enheter inom Högskolan.

Kontaktperson: Göran Brante

Publiceringar efter 2009 (ISSN 1404-9066)

- Karlsson, L. (Red.) (2012). *Lärlärdom. Högskolepedagogisk konferens 2011 i Kristianstad*. Kristianstad: Kristianstad University Press.
- Masche, G. J., & Siotis, C. (2011). *Barns cyklande på båda sidor om Öresund. En vetenskaplig undersökning inom projektet Öresund som cykelregion*. Kristianstad: Kristianstad University Press.

Skrifter publicerade vid Högskolan Kristianstad 1999-2009 (ISSN 1404-9066)

- Wernberg, Anna (2009). *Lärandets objekt. Vad elever förväntas lära sig, vad görs möjligt för dem att lära sig och vad de faktiskt lär sig under lektionerna*. Avhandling Nationella Forskarskolan i Pedagogiskt Arbete (NaPa). Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 978-917264-895-1
- Gustavsson, Laila (2008). *Att bli bättre lärare. Hur undervisningsinnehållets behandling blir till samtalsämne lärare emellan*. Avhandling Nationella Forskarskolan i Pedagogiskt Arbete (NaPa). Kristianstad: Sektionen för lärarutbildning, Högskolan Kristianstad. ISBN: 978-91-7264-527-1
- Naranjo, Eduardo (Red.) (2008). *Reflektioner från ett mosaikforum*. Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 91-973964-7-8
- Smith, Elin (2008). *Corporate governance and corporate entrepreneurship: empirical studies on Swedish riding schools*. Licentiatavhandling. Kristianstad: Kristianstad University College Press. ISBN: 91-974946-6-6
- Eskilsson, Olle & Redfors, Andreas (Red.). (2007). *Ämnesdidaktik ur ett nationellt och internationellt perspektiv: rapport från Rikskonferensen i ämnesdidaktik 2006*. Proceedings. Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 91-973964-4-3
- Håkansson, Anita (2007). *Lärares pedagogiska arbete inom den kommunala vuxenutbildningen*. Avhandling Nationella Forskarskolan i

Pedagogiskt Arbete (NaPa). Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 978-91-7264-271-3

- Olteanu, Constanta (2007). *"Vad skulle x kunna vara?": andragradssekvation och andragradsfunktion som objekt för lärande*. Avhandling. Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 978-91-7264-394-9
- Sandström Madsén, Ingegärd (2007). *Samtala, läsa och skriva för att lära: i ett utvecklingsperspektiv från förskola till högskola*. Kristianstad University Press. ISBN: 91-973964-5-1
- Swahn, Jan-Öjvind (Red.) (2005). *Måltiden i framtiden II: symposium om mat- och måltidskunskap vid Högskolan Kristianstad den 2 februari 2004*. Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 91-973964-2-7
- Swahn, Jan-Öjvind (Red.) (2003). *Måltiden i framtiden: symposium om mat- och måltidskunskap vid Högskolan Kristianstad den 11 februari 2002*. Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 91-973964-0-0 (korr) (inb)
- Ågren, Göran & Wenhow, Torsten (Red.) (2002). *Högskolan Kristianstad: en jubileumsbok 1977-2002*. Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 91-973964-0-0
- Wersäll, Britt-Louise (2000). *TV-etik, mediejuridik och mediepolitik : om värden och våld*. Kristianstad: Kristianstad University Press. ISBN: 91-630-9991-8

Specialpedagogiska rapporter och notiser från Högskolan Kristianstad (ISSN 2000-0022)

Föreliggande skriftserie har som ambition att visa upp det forsknings- och utvecklingsarbete som medarbetare i Kunskapsgruppen för specialpedagogik, liksom studerande i kurser och program, bidrar med.

Kontaktperson: Jerry Rosenqvist

Publicerat

- Christiansson-Banck, Ulla (2011). *"Här behandlar vi alla olika"*. Utvärdering av Specialutformat individuellt program, SM/IV, för elever med diagnostiserade neuropsykiatriska funktionshinder i Hässleholms kommun. Nr 7. Kristianstad: Kunskapsgruppen i specialpeda-

gogik.

- Karlsudd, Peter (2011). *Sortering och diskriminering eller inkludering*. Nr 6. Kristianstad: Kunskapsgruppen i specialpedagogik.
- Rosenqvist, Jerry (2010). *Om begreppet oligofreni: Benämningen av utvecklingsstörning under två århundraden*. Nr. 5. Kristianstad: Kunskapsgruppen i specialpedagogik.
- Rosenqvist, Jerry (Red.) (2009). *Specialpedagogik i mångfaldens Sverige*. – Delstudie II: Särskoleelever med utländsk bakgrund i storstäder. Nr. 4. Kristianstad: Kunskapsgruppen i specialpedagogik.
- Palla, Linda (2009). *En förskola för alla: Tre artiklar om förskola och (special)pedagogik*. Nr. 3. Kristianstad: Kunskapsgruppen i specialpedagogik.
- Östlund, Daniel & Rosenqvist, Jerry (2008). *"Det går med små, små steg, man tänker inte på det förrän man börjar prata om det"*. – En utvärdering av särskolan och resursskolorna i Lunds kommun 2006. Nr. 2. Kristianstad: Kunskapsgruppen i specialpedagogik.
- Christiansson, Ulla (2008). *Behovet av kompetensutveckling i särskolan: Kartläggning av skolledares synpunkter*. Nr. 1. Kristianstad: Kunskapsgruppen i specialpedagogik.

Kontakt:

Göran Brante
hogskolepedagogiskdebatt@hkr.se
044-203260
goran.brante@hkr.se

Högskolepedagogisk debatt

KUP har också en enskild tidskrift Högskolepedagogisk debatt. Tidskriften ges ut av Lärande-ResursCentrum (LRC) vid Högskolan Kristianstad. Den är tänkt att utkomma med två nummer per år. Högskolan Kristianstad har som ett av sina mål att bli erkänd för sin pedagogiska utveckling. Ett sätt för att bli det är att lyfta debatten internt kring högskolepedagogiska frågor. Debatten finns naturligtvis men via publicering ökar möjligheten till att fler engagerar sig i de problemställningar som lyfts fram, och det är av godo. Inom Högskolepedagogisk debatt är det möjligt att presentera idéer och utvecklingsprojekt, att väcka frågor och diskussioner kring företeelser och fenomen vad gäller utbildning, undervisning och lärande, samt att diskutera vilka tänkbara handlingsscenarier som därmed uppstår.

Forsknings temat Människa – hälsa – samhälle etablerades redan 1998 och har sedan dess varit en av de prioriterade forskningsmiljöerna vid Högskolan Kristianstad. Inledningsvis var inriktningen rent folkhälsovetenskaplig och temat tog sin utgångspunkt i den redan befintliga forskningsverksamheten med anknytning till folkhälsovetenskap. Successivt har temat alltmer orienterats mot arbetsrelaterad såväl folkhälso- som arbetsvetenskaplig forskning.

Forskningsmiljön är tvärvetenskaplig och har fokus på hälsorelaterad arbetslivsforskning generellt samt med koppling till livsstilsfrågor specifikt. Forskningen bedrivs främst med en salutogen utgångspunkt och är till stor del deltagarbaserad samt av interventionskaraktär.

Publiceringen sker huvudsakligen genom vetenskapliga tidskrifter, men rapporter med vissa inriktningar publiceras som komplement i Högskolans publikationsserie.

Bromölla kommun

Hässleholms
kommun

HÖRBY
KOMMUN

Höörs
kommun

Kristianstads
kommun

OSBY
KOMMUN

PERSTORPS
KOMMUN

Östra Göinge Kommun

ISSN : 1654-0131

Foto framsida: Bildbyrån

Högskolan Kristianstad